

תיק 284462/9

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יעקב זמיר – ראב"ד, הרב אברהם שינדלר, הרב יהודה יאיר בן מנחם

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אברהם שלג)

נגד

הנתבע: פלוני

הנדון: גירושין

פסק דין

הצדדים שלפנינו נישאו זל"ז כדמו"י ביום 15.3.2006, אלו הם נישואין ראשונים לשני הצדדים, ולהם בן ובת קטינים.

מן החומר המצוי בתיקי בית הדין עולה כי יחסיהם של בני הזוג ידעו קשיים מראשיתם. התביעה הראשונה בעניינם הוגשה לבית הדין ביום 16.10.06, חודשים ספורים לאחר הנישואין. הבעל תבע שלום-בית והסדרי ראייה, ובדיונים שהתקיימו בנושא התברר לבית הדין כי הצדדים חיים בנפרד תקופות ממושכות. הבעל טען כי האשה היא האשמה במצב, ומנגד טענה האשה כי היה זה הבעל ש"בחודש השמיני להיריון... זרק אותי מהבית, תעופי לאימא שלך, תעופי לאימא שלך... בכיפור הייתי בבית, בצאת כיפור אמר שוב תלכי הביתה אני לא רוצה לראות אותך יותר, הגעתי לאימא שלי, הייתי שם חודשיים, הבטיח שיהיה בסדר, לא יצעק, אבל הוא לא שולט בעצמו, כל מיני מילים, פטמה, ערביה."

הצדדים ניגשו לייעוץ כדי לשקם את נישואיהם אך ניסיונות שלום-הבית, לפחות אליבא דהבעל, לא צלחו, וביום 7.2.08 הוגשה לבית הדין תביעתו של הבעל לגירושין, תביעה אליה כרך הבעל את נושא הרכוש, המזונות, והחזקת ילדים.

לטענת הבעל האשה לא שיתפה פעולה בייעוץ ו"מתוך שנתיים שאנו נשואים 7 חודשים אני מורחק, הורחקתי על אלימות מילולית". האשה סירבה להתגרש, וב"כ הבעל טען כי האשה מעוניינת רק בכספו של הבעל "הוא לא יכול יותר, כל הדירה הזו שלו, הם חתמו על הסכם ממון הוא קנה בית הוציא 500,000 ש"ח מכיסו, כאשר היא הייתה צריכה לתת 100,000 ש"ח ולא נתנה, לעניות דעתי אין שום תקווה לנישואין אלה, ההסכם נחתם על ידה בנוכחות אביה". בית הדין ציין כי הסכם הממון לא אושר בפני ערכאה מוסמכת.

בית הדין קבע לצדדים מועד להוכחות הבעל בתביעותיו, ובדיון שהתקיים ביום ג' אלול תשס"ח (3.9.2008) באת כוח הבעל אמרה כי מאז הדיון האחרון הצדדים "חזרו לכמה ימים והכול התפוצץ, הם לא יכולים לחיות ביחד, בית הדין צריך לעזור להם להיפרד". ב"כ האשה אמר שהאשה תעמוד על תשלום הכתובה, ובית הדין ציין כי בכתובה "כתוב רק 320,000 אבל לא כתוב איזה מטבע, ש"ח, דולר". בתום הדיון הפנה בית הדין את הצדדים להמשך טיפול זוגי תוך שבהחלטת בית הדין צוין כי "בית הדין קובע שאם יתברר לבית הדין שאחד הצדדים לא

עומד בהתחייבויותיו לטיפולים הנ"ל, ישקול בית הדין להטיל סנקציות על כל אחד מהם, כלומר האשה תפסיד כתובתה והבעל ישלם כתובתו."

לצדדים נקבע מועד לדיון נוסף, אך הצדדים לא הופיעו לאותו דיון והתיק נסגר.

ביום א' בטבת תשע"א (8.12.2010) הוגשה לבית הדין תביעת גירושין נוספת מטעם הבעל. אולם בדיון שהתקיים ביום כ"ז באדר א התשע"א (03/03/2011) הייתה זו דווקא האשה שביקשה להתגרש בעוד הבעל טען כי "לא הגענו להסכמה, יש דברים שצריך עוד להסדיר, ביום שיהיה ההסכם חתום, נבקש גט, אני יודע עם מי אני מתעסק, אוהב כסף לא ישבע כסף, אני מציע 400,000 ₪ עכשיו כדי שתצא מהדירה והם לא מוכנים".

בדיון הבא שהתקיים ביום ה' בניסן התשע"ב (28/03/2012) הבעל סירב להתדיין בטענה שאין לו ייצוג משפטי, ובדיון שהתקיים ביום ח' בסיון התשע"ב (29/05/2012) שב בו הבעל מתביעתו לגירושין וביקש לסגור את תיק הגירושין ולקיים שלום-בית. ב"כ האשה התנגדה לבקשת הבעל, וטענה כי הבעל אינו מעוניין בשלום-בית ואינו שב בו מתביעתו אלא מפני שהוא אינו מעוניין לשלם לאשה את כתובתה.

גם בדיון הבא שהתקיים ביום כ"ט בתשרי התשע"ג (15/10/2012) דבק הבעל בבקשתו לשלום-בית בעוד האשה מבקשת להתגרש. לטענת האשה "אין שום כימיה, מריבות לאורך כל השנים, התעללות כל השנים, אני צריכה ללכת לישון רעבה כי אסור לי לנגוע במקרר באוכל שהוא קנה, אני צריכה להתקלח בחושך כי הוא משלם החשמל, רדף אחרי עם משורר חשמלי, לשבור דלתות, להשליך חפצים, לשפוך מיץ על הרצפה ולומר עכשיו תנקי, בשביל זה את טובה". ב"כ האשה הוסיפה "יש כתבי אישום פליליים שהוגשו נגדו על אלימות כלפי האשה, חלק מהם הורשע, חלק עדיין נדונים, יש גם דו"חות של הרווחה, s.m.s שלו עם בחורות, מציע להם לעשות אתם ילד, הכי חשוב, הבית המשותף הוא קנה חלקה ולא שילם חלקה, השופטת אמרה אתה לא יכול להוציא אותה מהבית ללא תשלום, תשלם והיא תצא, נעשה פירוק שיתוף, אח שלו היה כונס נכסים מטעמו... הם חיים בנפרד 3 שנים, יש הסכם גירושין שקיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט... לא כתוב בהסכם על ויתור כתובה, האשה דורשת הכתובה". כב' אב בית הדין ציין שבכתובה רשום 320,000 ₪. לשאלת ב"ד מדוע לא שילם על חלקה בדירה השיב הבעל שהוא בחובות ואינו יכול לשלם. הבעל אמר כי ב"יום ששי הייתי איתה, טיילנו יחד, יש לי ילד בן 6". עוד אמר הבעל כי למרות שמזה כשלוש שנים אין יחסי אישות בין הצדדים הוא עדיין סבור כי אפשר לשקם את הנישואין וביקש כי בית הדין יכפה על האשה לגשת לטיפול זוגי. בתום הדיון נתן בית הדין את החלטתו ולפיה:

"בית הדין סוגר תיק גירושין של הבעל. קובעים מועד להוכחות האשה לחייב הבעל בגט ליום... (לצורך כך על האשה לפתוח תיק גירושין)".

האשה פתחה תיק גירושין, ובדיון שהתקיים ביום כ"א בטבת התשע"ג (03/01/2013) נמקה את תביעתה לגירושין כדלקמן:

"כתבי אישום על איומים כלפי, תסקירים מהרווחה לגבי המצב בבית, יש פה כל נושא הדירה, קנה החלק שלי ולא שילם אגורה, אני צריכה לפנות הדירה ב-24.1 יש פה צו פינוי חתום, יש לי שני ילדים ואין לי לאן ללכת... יש לי שיחות מוקלטות והודעות שהוצאתי מהטלפון הנייד שלו שהגיע אלי במקריות וגיליתי שלאורך השנים לא היה נאמן גם מבחינה זו שלכבד אותי, היה בקשר עם נשים ויש לי גם שמות, יש בחורה שנמצאת באופקים והיה אצלה אחרי ש[ע] נולד, הגיע עם טרנזיט ואמר שמשרת בבית ליד, שמה [ג'] ודיברתי איתה בטלפון."

הבעל הכחיש כל קשר שכזה וטען כי "מהיום שאני מורחק מהבית לא היה לי שום מגע עם אשה", כמו כן הוסיף כי כל התלונות שהגישה נגדו האשה על אלימות הן שקריות וכי הוא הסכים להרחקה רק "כי אני מבין הרגישות". לשאלת בית הדין השיב הבעל כי הוא מבין שלא ניתן לכפות על האשה שלום-בית, וכשבית הדין חידד באוזניו את רצונה של האשה להתגרש השיב "שתשלם לי פיצויים על כל השנים שלא הייתי בבית..."

האשה הוסיפה: "אמר לי, אם לא תסתדרי אתי תראי ממני הרבה סבל בחיים... אני רוצה להוסיף, מעבר לאלימות של כל השנים, אשבור לך הפרצוף, ארצח אותך, אשפד אותך, את הקישקע אוציא לך."

בית הדין נתן את החלטתו ולפיה:

"על האשה וב"כ להודיע לבית הדין, כיצד רוצים להמשיך תביעת הגירושין – האם מבקשים להזמין עדויות מהשמות של הנשים שהוזכרו על ידי האשה, או שמבקשים פסיקה על פי סיכומים והחומר שבתיק."

ביום י' בסיון התשע"ג (19/05/2013) התקבלה בבית הדין בקשת ב"כ האשה לפסיקה על פי החומר שצורף לתיק, ובית הדין נתן את החלטות ולפיה:

"בכדי שהצדק יראה ולא רק ייעשה, בית הדין מורה למזכירות להעביר את המסמכים שצורפו לתיק לתגובת הבעל, ועליו ליתן את תגובתו בתוך 30 יום.

בעוד 30 יום יוכנס התיק לרשימת התיקים הממתינים לכתיבת פסק דין."

הבעל לא הגיש כל תגובה במועד האמור, והתיק הוכנס לרשימת התיקים הממתינים לכתיבת פסק דין. במועד מאוחר יותר התקבלה בבית הדין הודעת הבעל כי סיכומי האשה לא הגיעו לידי, ואולם ביום 2.12.13 התקבלה בבית הדין בקשת הבעל ובה מודה הבעל כי הוא קיבל את סיכומי האשה, אך לטענתו סעד את אביו, ועל כן לא יכול היה להגיב לסיכומים, לאור זאת בקש הבעל 30 יום להגשת תגובתו וסיכומיו. בית הדין נעתר לבקשה ואישר לבעל להגיש את סיכומיו תוך 12 יום נוספים, ואולם היות ומאז מתן ההחלטה עברו למעלה מ-40 !!! יום בית הדין ניגש לכתיבת פסק הדין.

סיכום העובדות והטענות הנצרכות לענייננו

הצדדים שלפנינו חיים בנפרד למעלה משלוש שנים. כפי שנמסר לבית הדין, בין הצדדים נחתם הסכם גירושין שאושר בביהמ"ש.

לטענת האשה במהלך תקופה ארוכה היא ספגה מהבעל איומים חמורים שעל חלקם הבעל אף נשפט והורשע. האשה צרפה לתיק כתבי אישום שהוגשו נגד הבעל ושעניינם עבירות איומים של הבעל כלפי אשתו. הבעל הורשע על פי הודאתו בכך שביום 18.1.08 איים על אשתו בין היתר כי ישליכה מהקומה השישית בבניין. כמו כן הבעל הורשע על פי הודאתו כי גם ביום 21.11.08 איים על האשה כי "ישפד אותה וישבור את פרצופה". בגין עברות אלו הוטלו על הבעל 6 חודשי מאסר על תנאי וקנס.

להוכחת אופיו האלים של הבעל ודפוס ההתנהגות התוקפני שלו צרפה האשה לתיק בית הדין תסקירים אשר גובשו ע"י אגף הרווחה ומהם עולה תמונה קשה המעידה כאלף עדים נכונות טענותיה של האשה בנדון, ועל מסוכנותו של הבעל כלפיה.

כך בתסקיר אגף הרווחה מיום 3.8.9 מדווחת פקידת הסעד כי:

"ביום 15/7/09, זומנו שני בני הזוג אליי לשיחה משותפת. מר [פלוני] הגיע חצי שעה קודם והמתין.

כשהחל המפגש המשותף בו הודעתי לו על התכנית, שוב התפרץ בכעס גדול כלפיי, מלווה בהנפת ידיים ובמבט זועם עד כי חשתי מאוד מאוימת ומיד יצאתי מהחדר. מר [פלוני] המשיך לעבר השומר תוך שהוא מקלל וצועק. נמסר לי בדיעבד כי לקח מתקן גדול של דבק סלוטייפ ורצה ואיים לפגוע, אך השומר עצר אותו והוציאו החוצה.

לא הייתה לי בררה, אלא להמשיך את השיחה עם גב' [פלונית], אשר תיארה בפני אירועי אלימות כלפיה מצד [פלוני] במשך שנות נישואיהם.

ביום 28/7/09 הגשתי תלונה במשטרה וכמו כן נשלח דיווח לוועדת אל אלימות של משרד הרווחה.

גם בתסקיר מיום 2.9.10 מצוין כי:

"במהלך הנישואין הגישה האשה מס' תלונות במשטרה ואף הוציאה צווי הגנה.

בדיון שהתקיים בבהמ"ש השלום ב-12/4/2010 ולאחר שהוגש דו"ח משרותי הרווחה, החליטה כבוד השופטת יעל קלוגמן כי:

יש מסוכנות ברורה מהמשיב כלפי המבקשת ויש הכרח להפריד את המגורים בניהם.

יוראך צו הגנה לתקופה מירבית של 6 חודשים. "מדובר במצב של מתח ניכר מאוד בין בני הזוג."

כמו כן סוכם כי:

"מדובר בזוג אשר רמת הקונפליקט ביניהם הנה גבוהה וכי הדינאמיקה הזוגית הנה אלימה. ניסיונות לסייע לבני הזוג בעניין הסדרי ראייה כשלו. בני הזוג נמצאים בהליכים משפטיים בביהמ"ש השלום ובבית דין הרבני.

האשה מטופלת בשירותי הרווחה בטיפול במרכז לשלום המשפחה ובמקביל נמצאת בליווי של עו"ס משפחה. באשר לטיפול בגבר, בשלב זה ניתנה הוראה ע"י משרד הרווחה, להפסיק טיפולו על רקע דפוסי התנהגותו מול גורמים מטפלים. המלצנו לגבר לפנות לגורמים טיפוליים ולמסור חו"ד מטפל. לאחר שתימסר חו"ד מטפל תישקל שוב ועדה נוספת במשרד הרווחה.

נכון להיום יש צו הגנה, עד לתאריך 12/10/2010.

כך גם במכתב מיחידת הסיוע שלייד ביהמ"ש לענייני משפחה כ"ס מיום י"ט במרחשוון תשע"א (27.10.2010) צוין כי:

"ביחס לצו ההגנה מדובר בזוג אשר מאז נישואיהם עלו קשיים ומהמורות בדפוסי התקשורת ביניהם. כיום, כאשר בבית גרים ילדיהם ניכר כי חשיפה לעוצמות קונפליקט ולתקשורת כה עוינת תפגע בנפשם הרכה והעדינה.

לסיכום מדובר בזוג הורים לשני ילדים רכים בשנים זוהי הפניה השלישית של בני הזוג ליחידה החל מיום 28.12.08 בכל הפגישות עימם לא עלה להגיע להסכמות וזאת בשל עוצמות הסכסוך הגבוה ביותר. להתרשמותי, הסכסוך הולך ומסלים ככל שחולף הזמן. עוצמות קונפליקט כה גבוהות אינן מאפשרות דיון, דו שיח והגעה להסכמות אף לא בפגישות נפרדות."

גם בתסקיר מיום י' בכסלו תשע"א (17.11.2010) צוין:

"כאמור מדובר בזוג אשר רמת הקונפליקט בניהם הנה גבוהה, וכי הדיאנאמיקה הזוגית הנה אלימה במיוחד. זה מעלה תהיות רבות באשר לסיכון בו נמצאת האשה והילדים מצדו של מר [פלוני] אשר מסרב לקבל טיפול."

באופן דומה גם בתסקיר מיום י"א בסיון תשע"א (13.6.2011) הומלץ כי:

"אנו רוצים לשתף את ביהמ"ש בהערכתנו כי בשלב הנוכחי עדיין קיים צורך בהפרדה בין בני הזוג לאור הפרמטרים הבאים:

מאבק הגירושים – בני הזוג עדיין נמצאים במאבק בנושא הסכם הגירושים, בעיקר תפיסת שונות בנוגע למכירת הדירה, חזרה לחיים תחת קורת גג אחד בעיצומו של תהליך גירושים עלולה להוות קרקע להתפרצויות קונפליקטים ועד יצירת אווירת איומים ואלימות במשפחה מצב שיפגע בכל אחד מבני המשפחה, האשה, הבעל ובעיקר הקטינים שיהיו חשופים מחדש לאווירה משפחתית קשה.

מ"ע זוגית סימביוטית – [פלוני] בבסיס הרגשי, תופס יחסים זוגיים "כנף אחד". מה שמשקף את הקושי הבסיסי הרגשי שיש לו, לעבור תהליך היפרדות מהאשה. איומו על אשתו בעבר שהביאו אותה להוציא מס' צווי הגנה בבהמ"ש השלום נתניה "איך לי מה להפסיד" – "אתאבד על הבית הזה וילכו כמה ראשים", "אני מכיר גברים שרוצחים את נשותיהם", משקפים את הקושי הבסיסי באישיותו לקבל היפרדות מהיחסים עם אשתו... חזרה כיום לחיים משותפים תחת קורת גג אחת, עלולים ליצור רגרסיה בתהליך הפרידה, ומחדש לעורר בשלמה חלקים רגשיים ופגיעים של אבן הקשר עד כדי התפרצות מחדש של דפוסי תוקפנות ואיומים מחדש, לאובדנות ופגיעה באשה.

בנסיבות אלה מומלץ על צו הגנה ל-60 יום בשלב זה."

ולבסוף גם בתסקיר מיום כ"ט באב תשע"א (29.8.2011) נכתב כי:

"ביום 23/5/11 קיבלנו דיווח מידי על הפסקת סדרי ראייה במרכז הקשר על רקע התנהגות האלימה של מר [פלוני] במרכז הקשר וטרור שמשליט במקום. וזאת חרף ישיבה משותפת שהתקיימה עם מר [פלוני] עם המטפלים בנוגע לדפוסי התנהגותו הקשים... חשוב להדגיש התנהגותו של [פלוני] עם הגורמים המטפלים במרכז קשר בנתניה, מאופיינת בהסלמה מהותית מסרב לקבל את כללי המרכז מתנהג באלימות מילולית כלפי אנשי מקצוע. יותר אוריה תוקפנית עד מאיימת במרכז הקשר, וזאת בנוכחות הורים אחרים המקיימים מפגשים עם הילדים."

ביום כ"א במרחשוון תשע"ג (6.11.2012) הורחק הבעל בהסכמתו למשך 3 חודשים, שוב בשל איומים על האשה.

להוכחת טענותיה של האשה כי הבעל מנהל יחסים אינטימיים עם נשים זרות צירפה האשה לתיק עשרות תרשומות s.m.s בהן פונה הבעל, לכאורה, לנשים זרות ומשדל אותן לקשור עמו קשרים אינטימיים.

הכרעת ההלכה

שלוש טענות מעלה האשה בתביעתה לחייב את בעלה לגרשה:

א. הצדדים חיים בפירוד זה למעלה משלוש שנים, וככל הנראה גם מן התסקירים שלעיל הרי שהסיכויים לשקם את חורבות הבית הם קלושים.

ב. הבעל נקט באלימות מילולית חמורה כלפי האשה, הודה והורשע בביהמ"ש כי איים ש"שליך אותה" מהקומה השישית בבניין וש"ישפד אותה" ו"ישבור את פרצופה". בגין איומים אלה הבעל הורחק מביתו לתקופות ממושכות, ומהחומר שהוגש לתיק עולה כי גם בית המשפט קבע כי "יש מסוכנות ברורה מהמשיב כלפי המבקשת ויש הכרח להפריד מגוריהם".

ג. לבסוף טוענת האשה כי הבעל הוא רועה זונות, טענה אשר גובתה במספר תרשומות מהן עולה לכל הפחות כי הבעל ניסה ליצור קשרים אינטימיים עם נשים זרות.
נדון בדברים אחד לאחד.

א. צדדים שחיים בפירוד מזה זמן רב

טענתה הראשונה של האשה היא שהצדדים חיים בפירוד מזה זמן רב, וכי סיכויי שלום-הבית הם קלושים, ואכן מן החומר אשר בפנינו עולה כי למן ראשיתם של הנישואין נפרדו הצדדים לתקופות ממושכות וכי לאחרונה הם חיים בפירוד מזה כשלוש שנים. בית הדין כבר שקד בעבר על ניסיון להשכיח שלום בין הצדדים, הדבר כאמור לעיל לא צלח, וככל הנראה לבית הדין וכפי העולה גם מן התסקירים שצוטטו לעיל סיכויי שיקומו של הבית שלפנינו הם נמוכים עד מאוד.

ואולם כבר בואר על ידינו בכמה פסקי דין (ובעיקר בתיק מס' 292973/1) שבנימוק זה בלבד (וללא שיצטרף אליו נימוק אחר כפי שיפורט לקמן) של פירוד ממושך ושל חוסר סיכוי לשלום-בית אין בכדי לחייב (לא את האיש ולא את האשה) בגירושין. והיות וכבר הרחבתי בליבון הדברים בראשונים ובאחרונים בפסק הדין הנ"ל, ולחייבת הקיצור, אביא כאן רק את עיקרי הדברים (ועיי' גם בדברינו בתיק מס' 213742/9 בו חייבנו בגט במקום שהצד המתנגד לגירושין עושה זאת אך מנקמנות).

הטענה שבמקרה של פרוד ממושך וחוסר סיכוי לשלום-בית יש לחייב בגירושין נסמכת בעיקרה על דבריו המפורסמים של רבנו הגר"ח פאלאג'י (חיים ושלום ח"ב סי' קיב) שכתב:

"בדרך כלל אני אומר, כל שנראה לבית דין שזמן רב נפרדים ואין להם תקנה, אדרבה צריך השתדלות הרבה להפרידם זה מזה ולתת גט, כדי שלא יהיו חוטאים חטאים רבים וכו', ..., והנני נותן קצבה וזמן לדבר הזה, דאם יארע איזה מחלוקת בין איש לאשתו, כבר נלאו לתווך השלום ואין להם תקנה, ימתינו עד זמן ח"י חדשים, ואם בינם לשמים נראה לבי"ד שלא יש תקווה לשום שלום ביניהם, יפרידו הזווג ולכופם לתת גט עד שיאמרו רוצה אני, כדבר האמור."

ואולם חברי בית הדין הגדול (חלק ט עמוד 200) הרבנים הגאונים גורן, קאפח ואליהו זכר כולם לברכה דנו בדבריו אלו של רבנו הגר"ח פ' ביחס לכפייה לגט במקרה של פרוד ממושך והעלו:

"ברור אפוא שאין להסיק מתשובה זו של הגר"ח פאלאג'י שבסוף ספר חיים ושלום (ח"ב סי' קיב) שום מסקנה הלכתית חדשה בדבר כפייה לגט בין כאשר מדובר על כפיית האשה לדידן שקבלנו את החדר"ג, ובוודאי שאין לדון על פיו כאשר מדובר על כפיית הבעל לתת גט רק על סמך המחלוקת שיש בין בני הזוג ונראה לבית דין שלא יש תקווה לשום שלום ביניהם שאז לפי דברי הגר"ח פאלאג'י יפרידו הזווג ולכופן לתת גט. זה תמוה מאוד ואין לפסוק כך אפילו לכופ את האשה לגט, כל שאין נימוקים אחרים מצד ההלכה שכופין אותו לגרש או אותה לצאת, כפי שמבואר בשו"ע ובפוסקים. ואין לדיין אלא מה שענינו רואות. ולכן לא נצרף שיטה זו לנימוקי פסק דיננו אלא א"כ דינה כמוודת, או שאומר מאוסה עלי ויש סיבה מבוררת לכך, וגם רגלים לדבר שטענתו אמת, שאם בנוסף על כך חיים בנפרד זה מזו כמה שנים ואין תקווה

לשלום-בית מחמתה שאז כופין אותה לקבל גט, או שמתירין לו לישא אחרת אם היא מסרבת לקבל גט.

והוסיפו שם להוכיח דכן היא שיטתו של הגר"ח עצמו בספרו "חיים ושלום" שם (ח"א סימן א), וכ"כ גם הרבנים הגאונים וולדנברג, קולין ואליעזר שפירא בפד"ר (חי"ג עמ' 362 והובא גם ב"ציץ אליעזר" חלק י"ז סימן נ"ב) שכל עוד שלא נמצאה עילה לג"פ אין לתת חשיבות לעובדה שזה עידן ועידנים שאין השלום שורר ביניהם, דאם לא כן לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה. וכן כתב גם הרה"ר לישראל הגרי"א הרצוג זצ"ל בשו"ת הגרי"א הרצוג (סי' קנד):

"אמת הוא שהנימוק הסתמי של אין סיכויים לשלום דורש זהירות מרובה מצד בית הדין ואם נקבל דבר זה ליסוד מספק, לא הנחת בת לאברהם אבינו יושבת תחת בעלה, שכל בעל שנותן עיניו באחרת יפרוש מאשתו וימרר חייה עד שבית הדין אחרי עבור איזה זמן יבואו לידי המסקנה שאין סיכויים לשלום וכו'."

וכן העלו גם הרבנים הגאונים אזולאי, וולדנברג וקאפח זכר כולם לברכה (בפד"ר ח"א עמוד 162) שבעילה זו של חוסר תקווה לשלום-בית אין בה גם לא בכדי לחייב בגירושין, וכלשונם הטהור:

"ברם אמתלא זו של חוסר תקווה לחיים משותפים אין בה כדי להטיל חובה על האשה לקבל ג"פ, כל זמן שלא הוכח בהוכחות מספיקות שהאשה אשמה בהפרעת שלום הבית עד כדי כך שיש לה דין מורדת, או בדומה לזה אמתלא ברורה שהאשה נמאסה עליו."

ועל כן אף אנו בדרכם נדרוך ולא נחייב את הבעל לגרש אך בגין הפירוד הממושך וחוסר הסיכוי, לכאורה, לשקם את חורבות הבית ולהשיב את השלום בין בני הזוג על כנו. ואולם כדברים דלעיל, אם תמצא עילה נוספת לחיוב בגט הרי שיהיה בפירוד הממושך ובחוסר הסיכוי לשלום-בית בכדי לאלם ולחזק את החיוב.

והנה בנדון שבפנינו הבעל תבע תחילה שלום-בית, לאחר מכן הגיש תביעה לגירושין אך הסכים לעשות ניסיון לשלום-בית, ולבסוף הגיש תביעת גירושין נוספת ממנה שב וביקש שלום-בית. גם לתביעת הגירושין של האשה התנגד הבעל ועמד על בקשתו לשלום-בית, והגם כי ייתכן שפיו ולבו אינם שווים, וכי האמת היא שהוא חפץ בגירושין ודוחה את בקשות האשה רק בכדי להפיק רווחים ממוניים, מ"מ אין נראה שדי בחשש זה בכדי לקבוע כי הוא מורד באשתו ולחייב אותה בגירושין.

אולם יחד עם זאת הרי האשה טוענת שבעלה אלים כלפיה, וכאמור לעיל לטענתה זו נמצאו די והותר גיבוים ואסמכתאות, ועל כן יש לרדן האם די בכך בכדי לחייב את הבעל לגרש.

ב. אשה המואסת בבעלה מחמת אופיו האלים כלפיה

כאמור לעיל טענתה השנייה של האשה היא כי הבעל נקט כלפיה באלימות מילולית חריפה וקשה. ואכן עיון בחומר הרב שנמצא בתיק מלמד כי הבעל אף הודה והורשע באיומים שכאלה, בשל איומים שכאלה הבעל הורחק מביתו לתקופות ממושכות, ובית המשפט אף קבע כי הבעל מסוכן לאשתו. גם פקידות הסעד שעסקו בענינם של הצדדים היו מודעות לאיומים הרבים, כאלה שבהחלט אינם נופלים בהגדרה של מעידה חד-פעמית של הבעל כלפי אשתו, ולמרבה הצער אף חוו על בשרן את נחת לשונו של הבעל ואת השלכות אופיו האלים.

מן החומר הרב המונח לפנינו בנושא זה אכן מתקבלת תמונה ברורה של בעל שנקט פעמים רבות באיומים מילוליים כלפי אשתו, הבעל הורשע באיומים אלו ואף הורחק בגינם מספר

פעמים מן הבית, ובית הדין סבור כי יש לקבל את טענתה של האשה בעניין זה, ומעתה נדון בהשלכות שיש לקביעה זו על חיובו של הבעל לגרש את אשתו.

ב.1. בעל המכה את אשתו מכוח גופניות

קודם שאבוא לבאר את דינו של בעל הנוקט כלפי אשתו באלימות מילולית, מאיים עליה, ופוצע ומכה את נפשה, כבנד"ד, אמרתי אבוא לבאר ולפרוש את שמלת הפוסקים בדין בו דנו הפוסקים במפורש, היינו בדינו של בעל המכה ופוצע את גופה של אשתו, וממנו נתקע יתד וניסד פינה לדין אותה נבקש לברר.

והנה דין זה של בעל המכה מכוח גופניות את אשתו יש לו, לכאורה, גילוי מפורש בתשובת הרא"ש (כלל מג סי' ג) שפסקם השו"ע (סי' קנד סעי' ה), וכלשונו הטהור:

"איש המשתטה מידי יום יום, ואומרת אשתו אבי מחמת דחקו השיאני לו, וסבורה הייתי לקבל, ואי אפשי, כי הוא מטורף, ויראה אני פן יהרגני בכעסו, אין כופין אותו לגרש, שאין כופין אלא באותם שאמרו חכמים."

הא קמן דאף על גב שהאשה מאוימת ע"י הבעל – והמעייין בגוף תשובת הרא"ש יראה שאשה זו, לדאבונו לב, נאלצה אף לספוג מנחת זרועו של בעלה וכלשונו (שם) "כי מטורף הוא לגמרי ויראה פן יהרגנה בכעסו כי כאשר מרגיזים אותו מכה והורג וזורק ובוטט ונושך" – ס"ל לרבנו הרא"ש שאין כופין אותו לגרש, וכלשון התשובה:

"איני רואה מתוך טענותם דברים שהיה ראוי לכופו עליהם לגרש, כי אין להוסיף על מה שמנו חז"ל בפרק המדיר ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס... לכן אין לכופו לגרש וכו'."

וכך הבינו בדעת הרא"ש גם בנו בעל הטורים וכאמור לעיל גם מר"ן השו"ע. וידעתי כי לאחרונה עלו קולות הטוענים כי מסידור תשובת הרא"ש כפי שהיא מובאת בכ"י ירושלים עולה לכאורה כי הרא"ש לא כפה לגט, אך מפני שבאותו מקרה שבא לפניו הבעל היה מוכן להתגרש ורק תלה זאת בהשבת רכוש מסוים שלטענתו על האשה היה להשיב לו, אך הנה המעייין בגוף התשובה גם בסידורה בכ"י ירושלים ייווכח כי הרא"ש לא כתב ואף לא רמז כי הסיבה לאי-הסכמתו לכפות את הגט הייתה מפני שהבעל הסכים לגט, ואדרבא כתב מפורש כי אין להוסיף על מה שמנו חז"ל בפרק המדיר, וכפי שהבין ממנו בנו בעל הטורים. והדברים מצטרפים גם למה שכתב מר"ן הב"י (סוף סימן קנד) על דברי רבנו שמחה – שאחר שהביא את דברי הר' שמחה ז"ל:

"מצאתי בתשובת רבינו שמחה, המכה את אשתו, מקובלני שיש יותר להחמיר מהמכה את חבירו, דבחבירו אינו חייב בכבודו ואשתו חייב לכבדה יותר מגופו, והעושה כן יש להחרימו ולנדותו ולהלקותו ולענשו בכל מיני רדוי ואף לקוץ ידו אם רגיל בכך ואם היא רוצה לצאת יוציא ויתן כתובה. ואח"כ כתב, תטילו שלום ביניהם ואם לא יעמוד הבעל בקיום השלום, שאם יוסיף להכותה ולבזותה, אנו מסכימים להיות מנודה ויעשוהו ע"י עכו"ם לתת גט או עשה מה שישאל אומרין לך... ואפילו קיבלה עליה, יכולה לומר, איני יכולה לקבל, שהן הכאות שאין להן קצבה."

והוסיף עליהם את דברי האו"ז שבעל שמכה את אשתו כופין אותו לגרשה, וכלשונו שם:

"וכן כתב בהגהות אשירי פרק המניח את הכד (סי' י) בשם א"ז (ח"ג פסקי בבא קמא סי' קסא) וז"ל, אסור לאדם להכות את אשתו וגם חייב כנוקיה אם הזיקה הוא ואם רגיל תמיד להכותה ולבזותה ברבים, כופין אותו להוציא וליתן

כתובה וכן השיב רבינו שמחה שיעשוהו ע"י עכו"ם, עשה מה שישראל
אומרין לך" עכ"ל.

ובכל זאת סיים מר"ן הב"י:

"ומ"מ נ"ל דאין לסמוך על דבר ספר אגודה ורבינו שמחה וא"ז לכפות
להוציא על דברים, כיון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים
המפורסמים."

ועיין גם בספר בנימין זאב (ח"א סי' פח) שהביא את דברי ר' שמחה, ואף הוסיף וכתב אליביה
שמה שלא נמנה דין בעל אלים בהדי הנך שכופין אותם לשלם זה מפני "דהתלמוד לא מנה אלא
הנך דבאין ממילא כגון מוכה שחין ובעל פולפוס... אבל כזה וכדומה דאתיא ע"י פשיעת הבעל
לא הוצרך המשנה להזכירו", ומ"מ לחומר הדבר העלה להלכה (בסוף התשובה שם) שלא לכוף את
הבעל לגרש.

והנה אנן אתכא דמר"ן סמכינן כדברי מוהריב"ן (משפט וצדקה ביעקב ח"ב סי' ה) ודעימיה
ו"לכו אל יוסף" הורנו רבותינו ו"כל אשר יאמר לכם תעשו", ודעתו דע"ל ברורה היא שבעל
המכה את אשתו בפועל, למרות שעבירה היא בידו, אין לבית הדין לכוף אותו להוציאה בשל
כך.

וכן הסיק מדברי מר"ן השו"ע גם רבנו השואל ונשאל (ח"ב אבה"ע סי' נה) וכתב שבעל המכה
את אשתו ומאיים להורגה אין כופין אותו לגרשה (באופן זה נמצא גם בדברי מו"ז ועט"ר הגר"י מאמאן
שליט"א בספרו עמק יהושע ח"ג סי' לבלג). אלא שהוא ז"ל הוסיף וכתב דמסתמיות דברי מר"ן נראה
דגם הרחקה דר"ת לא עבדינן, והביא שכן נראה גם מהכנה"ג (סי' קנד הגהב"י אות מט) בשם הרב
משפט צדק (ח"א סי' עו) שכתב 'דאפילו היה רודף אחריה בסכין אין כופין לגרש וכן אין לומר לו
שחייב להוציא' וממילא אף הרחקות דר"ת אין עושים לו, והוסיף שכ"נ גם דעת הרדב"ז (ח"א סי'
קנד). ובהא רוח אחרת עמי, דהנה סמוך ונראה לדברי האור זרוע, ציין מר"ן הב"י "ועיין
בתשובות להרמב"ן סי' קב וכתבתיה בסו"ס עד)", ותשובה זו היא תשובת הרשב"א הנמצאת
במיוחסות לרמב"ן, ושם העלה במפורש שבעל המכה את אשתו יש לחייבו להוציאה, וכלשונו:

"תשובה, אין לבעל להכות ולענות אשתו. דלחיים ניתנה ולא לצער ואדרכא
צריך לכבדה יותר מגופו, ואם טוען שהיא מקללתו, ב"ד חוקרין ושואלים
לשכנים מי הגורם. ואם הוא מכה ומצער שלא כדין והיא בורחת הדין עמה
שאינן אדם דר עם נחש בכפיפה אחת... ומ"מ אם הדבר מסופק לב"ד מי הוא
הגורם, או אפילו הגיעו לדבר ברור שהבעל מכה שלא כדין, איני רואה
שיכולים ב"ד להשביעו שלא לעשות כן, אלא גוערים אותו ומייסדין
ומודיעין שאם יכה שלא כדין שיהא חייב להוציא וליתן כתובה, שאפילו על
שאר דברים שאין לה כל כך צער כגון, שמדירה שלא תלך לבית אביה או
לבית האבל או לבית המשתה או אפילו שלא תשאל נפה וכברה מחברותיה
או שלא תשאיל להם הוא מוציא ונותן כתובה כל שכן במכה ופוצע ומצערה
בגופה, וקרוב בעיני הדבר, שאם ידוע שהוא מכה אותה שלא כדרך בנות
ישראל ההגונות ר"ל, שמתמיד להכותה, שאין נאמן לטעון שהיא גורמת
שהיא מקללתו בפניו, דלאו כל כמיניה לאחזוקה בפרוצה וכענין שאמרו
בפרק המדיר (כתובות ע"ב), על מנת שלא תלך לבית המשתה, יוציא ויתן
כתובה וכו'."

ומר"ן הב"י הביא תשובה זו בסתם מבלי לחלוק עליה, ורק תמה (סי' עד) על מה שכתב שאין
בית דין יכולים להשביעו, דכיוון דעבירה קא עביד, שהרי המכה את אשתו עובר בשני לאוין
כשם שעובר המכה את חברו וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות עז), למה לא ינדרו
אותו שלא יעבור על דברי תורה, וציין:

"ומעשים אצלינו בכל יום, וגערה ונזיפה לא מהניא בהו, ועל פי הנידוי הם נמנעים. וסעד לדבר מצאתי בתשובת רבינו שמחה שכתבתי בסמך קנד. אח"כ מצאתי כדברי בספר מישרים (נכ"ג ח"ה, נח ע"ב) בשם הרמ"ה וכו'."

נמצאנו למדים דלדעת מר"ן הב"י בעל המכה את אשתו הגם שאין לכופו לגרשה, מ"מ חייב לגרשה וממילא אם יקשה את ערפו, חלילה, ויסרב לגרש עבדינן ליה הרחקות דר"ת, ועיין גם בתשובת הרשב"א (ח"ז סי' תעז במיוחסות לרמב"ן).

ומ"מ רבנו הדרכי משה (שם אות כא) חולק על מר"ן הב"י וסובר שבבעל המכה את אשתו כופים לגרש דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם ושגם הסברא מסכמת עמהן. ועל מה שכתב הב"י שלא הוזכרו בדברי הפוסקים, כתב הרמ"א דאפשר לומר שהיה דבר פשוט ביניהם, 'ק"ו הוא מאומר איני זן וכו' וכמו שהורה בתשובה הנ"ל ושאפשר אף שלא היה בנמצא בימי הפוסקים הראשונים ולכן לא הוזכרו, 'ולכן אין לדחות דברים ברורים בקש'. אלא שגם הוא ז"ל הוסיף שם:

"ומ"מ נראה דטוב שלא לכופו ליתן גט אלא בדרך זה להחרימו או לתופסו בידי גויים או בשוטים שלא להכותה או שיוציא ויתן גט, ובדרך זה לא מקרי כפיה על הגט רק לקיים מה שמחויב לעשות."

ובמפה על השו"ע (אבה"ע סי' קנד ס"ג) פסק:

"איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חבירו ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידי וקפייה ולהשביעו שלא יעשה עוד ואם אינו ציית לדברי הב"ד, י"א שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם ומעשה עכו"ם הוא וכו'."

נמצא דלדעת הרמ"א כופין בכה"ג את הבעל לגרש, ומ"מ גם לשיטתו אין כופין להוציא אלא לאחר שהתרו בו תחילה פעם אחת ושתיים ושנה באיוולתו, ומקור הדברים הובא בשלטי גיבורים על המרדכי (פ' נערה אות ט) בשם מוהר"ם, ושורש להם מצוי כבר בתשובת ר' יוסף בן אביתור המובאת בתשובות הגאונים שערי צדק (ח"ד ש"ד סי' מב) אשר העלה:

"הו' יודעין שאם נתקיים הדבר בעדים שהכה אותה פעם ופעמים חייבים בית דין להוכיחו על כך ולומר לו הו' יודע שאי אתה רשאי להכותה ואם שנית באולתך תצא בכתובתה ומשהין אותה עמו על יד נאמן, ואם שנה באולתו תצא בכתובתה שכך אמרו חכמים (כתובת סא, א) לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה... אין אנו כופין את הבעל ליתן לה גט ולהגבותה כתובתה עד שיתרו בו בית דין וזקני הקהל ויאמרו לו הו' יודע שמקויים עליך בשטר כתובתה שתכבדנה ותזוננה כדכתיב בכתובה "ואנא אפלח ואוקיר ואיזון" וכשמקבל עליו התראה משרין אותו על יד נאמן ואם מעיד אותו נאמן ששנה באולתו מגבין לה כתובתה."

אתה הראת לדעת דדין זה דבעל שמכה את אשתו במחלוקת שנוי אי כופין אותו לגרש. לדעת מר"ן השו"ע הגם שאין כופים אותו לגרש מ"מ מחייבים אותו לגרשה, ואתינן עליה בק"ו מהמדיר את אשתו שלא תשאל ולא תשאל שיוציא וייתן כתובה שכן האשה אם כל חי היא, לחיים ניתנה ולא לצער ניתנה (כתובות סא, א). ולדעת רבנו הרמ"א אם התרו בבעל שיחדל מלהכות את אשתו ולא שמע אליהם ושב על מעשיו ככלב השב אל קיאו בית הדין כופה אותו לגרשה.

ב.2. אשה המואסת בבעלה עקב אופיו האלים ואימויו כלפיה (מאוס עלי באמתלא מבוררת)

כאמור לעיל, בנדו"ד טענות האשה מתמקדות אך באימויו החמורים של הבעל כלפיה, אימים חוזרים ונשנים שהבעל הודה והורשע בהם, ושבשלם נקבע כי הבעל מסוכן לאשתו. בפני בית הדין לא נטען וודאי שלא הוכח ולו על פעם אחת שהבעל הכה את אשתו, ועל כן מוטל עלינו לצאת ולדון האם גם על מעשים כאלה הנופלים תחת הגדרת אלימות נפשית יש להחיל את כל האמור לעיל, או שמא הדברים נאמרו אך על אלימות גופנית.

ב.2.1. אלימות נפשית ומילולית אינן פחותות בחומרתן מאלימות גופנית

והנה האמת תורה דרכה שאין כל דרך לקבוע שאלימות נפשית היא פחותה בחומרתה מאלימות גופנית. אדרבא פעמים רבות שהפגיעה הנפשית נצרכת בנפשה של האשה מכאיבה ופוצעת אותה לאורך זמן באופן חמור בהרבה ממה שמחוללת לה פגיעה גופנית. מה גם ששורש חיוב הגירושין בבעל מכה נעוץ בצער שהוא מסב לרעייתו, וכלשונו של הרשב"א המובא לעיל:

”שאפילו על שאר דברים שאין לה כל כך צער כגון, שמדירה שלא תלך לבית אביה או לבית האבל או לבית המשתה או אפילו שלא תשאל נפה וכברה מחברותיה או שלא תשאיל להם הוא מוציא ונותן כתובה כל שכן במכה ופוצע ומצערה בגופה.”

ומשכך הם פני הדברים הרי שאין כל הבדל אם הוא מסב לה את הצער הזה בהצליפו בגופה או בהצליפו בנפשה, כך עולה מהגר"א (סי' קנד סק"י), וכך מוכח מבית האב להלכה זו בדיני מדין אשתו הנזכרים לעיל בהם הבעל אינו מכה את אשתו אלא פוגע בה באופנים נפשיים הגורמים לכך 'דשמעי בה אינשי וזילה בה מילתא' ואפילו הכי חייב להוציאה דבר המעיד כאלף עדים על כך שגם בנוק נפשי יש לחייב את המזיק בגירושין.

ונאמנים עלינו דבריו הבהירים של הגר"י קאפח זצ"ל (עדות ביהוסף סי' לז):

”יש בהחלט להבין את האשה וכנות דבריה כי בשום פנים אינה מסוגלת לחיות עמו בצוותא, וכבר אמרו בעלי המוסר כי קשים מכות נפשיות המתבטאות בעלבונות ובהתנהגות מחפירה ממכות גופניות כי מכות הגוף עשויים להרפא ולהשכח, ואילו מכות הנפש משאירים צלקות מכווערות לעולם ואינן ניתנות לריפוי.”

מעתה נראה שאין אנו רשאים להתעלם מטענות האשה אשר משקל רב להן, ולנהוג בה כבסתם בעל חי לומר לה המשיכי להיות בסבל נפשי ובמועקה תמידית, ואם מפני ריח הפה כופין להוציא כנפסק ברמב"ם פכ"ה אישות ה' יא', מפני פליטות הפה והתפרצויותיו לא כל שכן.”

וכן כתבו גם חברי בית הדין הגדול (תיק מס' 016788168212) הרבנים הגר"מ לאו, הגר"ש דיכובסקי והגר"מ עמאר:

”ניכרים דברי אמת בדבריה [של האישה], והכאב שהביעה הוא כאב אמת... אלימות נפשית קשה לא פעם ומסוכנת יותר מאלימות פיזית. רמיסת כבודו של האדם, הפיכתו לאבק אדם, לסמרטוט ולאפס, גרועה יותר במקרים רבים מאשר אלימות פיזית... מדובר במאיסות מוחלטת שנגרמה בעטיו [של הבעל], ובחיים של צער, כאב והשפלה. האישה ניתנה לחיים ולא לצער, ויש להפעיל כנגד הבעל צעדים מתאימים בכדי להביא למתן גט.”

2.2.2. מאיס עלי היא עילת גירושין נפרדת מעילת האלימות הנזכרת לעיל

ומ"מ היות ואפשר שיהיה מי שירצה לטעון שלא ראי זה כראי זה, ולא הרי אלימות גופנית כאלימות נפשית, ולא הרי אלימות נפשית ומילולית שבשלה כבר חייבו חשוכי דיני ישראל בגט כהרי האלימות הנפשית והמילולית שבפנינו אמרתי לפרוש את השמלה ולבאר וללכך הלכה זו על שורשיה, להראות מאין באו הדברים ולהיכן הולכת הרוח, רוחם של חכמים, רוח אלהין קדישין, ועל כל אשר יטו המה אטה גם אני הזעיר בתלמידיהם לפסוק ולהכריע בס"ד במקרה שבפנינו.

והיות והדברים ארוכים מארץ מידה ורחבים מני ים אקצר בהם ואביא את שורשיהם ותולדותיהם רק כפי הנדרש לענייננו. דהנה כבאר באר לנו התוספות רי"ד (כתובות סד, א) את עיקר החילוק בין המומים המנויים בפרק המדיר (כתובות עז, א) בדין אלו שכופין עליהם לגרש לבין אשה הטוענת מאיס עלי (כתובות סג, ב), וכתב:

"אבל אמרה מאיס עלי וכו' לא כייפין לה ע"י הפסד כתובתה, אלא מניחין אותה במרדה, דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן, ואפילו אשה כשרה אי אפשר להבעל לשנאו לה, ואע"פ שאין שום מום ניכר בו, הרבה פעמים אשה מואסת בבעל ואע"פ שאין שום מום ניכר בו, וזה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאו לו ונתעב עליו ואין שום דרך כאן לכפיה כ"א לעשות דרך בקשה ולפתותה אולי תחשוק בו, ואדרבה אם היינו יודעים בודאי שטענתה אמת, שהוא מאוס בעיניה ולא נתנה עיניה באחר היינו כופין הבעל להוציא כי הך דתנן לקמן בפרק המדיר ואלו שכופין אותן להוציא מפני שהוא מאוס בעיניה ואין האשה יכולה לסבול שתבעל לו, אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה שכיון שאין אנו רואים בבעלה באותן המומים, י"ל שמא עיניה נתנה באחר, ומשום זה היא אומרת כך לפיכך אין כופין הבעל להוציא, מ"מ גם היא נמי אין כופין להפסיד כתובתה דשמא טענתה אמת דלב יודע מרת נפשו."

נמצאנו למדים שהחילוק בין המקרים בהם פסק מר"ן השו"ע (סי קנד סעי' א) שכופין לגרש לבין מקום שאמרה האשה מאיס עלי, בו דן מר"ן השו"ע בסי' עז' (סעי' ב) והעלה שאין כופין לגרש, הוא שבסי' קנד עסקינן במומים שמאיסותן ברורה ושבבעקבותיהם כל אשה תמאס בבעלה ועל כן אנו כופין את הבעל להוציאה, מה שאין כן בסי' עז' בו דנים באשה הטוענת מאיס עלי אך לא ברור לבית הדין שהאשה אכן מואסת בבעל ואנו חוששים שאינה מואסת בו, ושסיבות אחרות, כנתנה עיניה באחר הן שהביאוה לתבוע את גטה, ועל כן אין כופים את בעלה לגרשה. ועיין גם בדברי הגר"א אטלס (דברי משפט ח"ב עמ' קלה) שכתב עוד לבאר את הדברים.

עולה שמאיסות האשה בבעלה, כאשר מאיסות זו ברורה לבית הדין, מקימה לה עילה עצמאית לתביעת הגירושין, עילה המקבלת תוקף מעצם המאיסות גם אם אין כל תוקף לסיבת המאיסות לכשעצמה. כך, דרך משל, אם תעלה האשה טענת גירושין שאין בה בכדי לחייב את הבעל לגרש אך תטען שבשל אותה עילה היא מואסת בבעלה הרי שבשל מאיסותה תקבל הטענה משקל הלכתי כבד יותר, משקל שיש בו (כפי שנראה לקמן) בכדי לחייב ואולי אף לכוף את הבעל לגרש. וכלשונו של הגר"ש וורנר (משפטי שמואל סי' כב אות ג) בביאור טעם המשקל ההלכתי הכבד שניתן לטענת מאיס:

"כי הלא המיאוס הוא דבר נפשי לפי טענתה, ואין בכוחה להתגבר על ההרגשה אליו, ואי אפשר לה לחזור ולסלק את המאיסות והתיעוב ממנו, ואינה מסוגלת להיות עמו במחיצתו ולהיבעל לו גם לשם ניסיון לשלום בית."

ועל כן כתב (שם) בתוך דבריו שכאשר האשה טוענת שבעלה אלים כלפיה ובשל כך היא מואסת בו:

"אין דנין לחייבו בגט משום עילת ההכאה אלא מפני טענת מאיס עלי של האשה, ויהיה הגורם למאיסות איזה שהוא, אף שזה עצמו אינו עילה לחייב בגט אבל המאיסות הוא עילה וכו'."

ב.2.2. טענת מאיס עלי אינה מותנת דווקא במאיסות מתשמיש ואינה דורשת כי האשה תזכיר בדבריה את מונח "מאיס"

והנה בנד"ד לאורך כל הדיונים הרבים שהתקיימו בפנינו לא הזכירה האשה בדבריה ולו פעם אחת כי הבעל "מאוס" עליה, ובוודאי שלא ציינה כי בשל מאיסותה זו היא אינה יכולה להיבעל לו. אך הנה כבר דן המהר"א ששון (סי' קפו) בנדונים שכאלה, וחקר האם טענת מאיס עלי צריכה להתבטא דווקא בסלידה ואי יכולת נפשית מצד האשה לחיות חיי אישות עם בעלה או שאין מאיסות האשה בבעלה קשורה בהכרח בחיי האישות שביניהם ודי בכך שהאשה מואסת בחייהם המשותפים שאז ייתכן ואף אינה צריכה להזכיר בדבריה את המונח "מאיס", וז"ל:

"וזה עיקר דברי הספק הוא אי בעינן 'מאיס עלי' מחמת בעילה או לא, כי הנה הרמב"ם בפרק י"ד מהלכות אישות הלכה ח' כשבא להזכיר דין 'מאיס עלי' כתב שואלים אותה מפני מה מרדה, אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי, נראה מתוך דבריו המדוקדקים בכל מקום שכוונתו לאמר דמה שאמרה הגמרא (כתובות סג): 'מאיס עלי' היינו שתהיה טענתה שאינה יכולה להבעל לו מחמת מיאוס, וכמו שמתוך דקדוק תיבת 'מאיס עלי' כבשר חזיר אבל אם לא היתה טענתה מחמת מיאוס הבעילה, לא הויה טענת 'מאיס עלי'. ואף שתאמר 'איני רוצה בו או שנאתיו או לא יקרא בעלי'... אין מורים אלו הלשונות על טענת 'מאיס עלי' שאפשר שהשנאה לא היתה מחמת מיאוס רק מחמת קטטה ומריבה או דבר אחר ואז לא הויה טענת 'מאיס עלי'."

ויש עוד מעט ראיה על זה מדקאמר בגמרא הכי דמי מורדת אמר אמימר אמרה בעינא ליה ומצערנא ליה. אבל אמרה 'מאיס עלי', כייפינן. ואם איתה דכל שאינה רוצה בו, הויה כטענת 'מאיס עלי' אמאי שנתה הגמרא מלשונו הא דקאמר בעינא ליה... הויה ליה למימר אבל אמרה לא בעינא ליה... ומדנקט לישנא ד'מאיס עלי' משמע דבדוקא נקט ליה אבל דלא אמרה מאסתיהו אע"ג דקאמרה שנאתיו איני רוצה בו לא יקרא עוד בעלי וכו' אפשר דלא הויה טענתה טענת 'מאיס עלי' כל זה אפשר לצדד בזה.

ואפשר לומר גם כן להיפך ד'מאיס עלי' הוא פירוש שנאתיו איני רוצה בו... דהיינו "מאיס עלי" היינו שנאתיו וכמו שמצינו להרמב"ם עצמו שסיים בלשונו שם ואמר שאינה כשבויה שתבעל לשנאויה לה ולא אמר למאיס עליה... ומאי דלא נקט בגמרא לא בעינא ליה היינו לדייק שאנו צריכים לידע שיש שם אמתלא לכשתהיה שם שנאה.

ויש עוד ראיה ממה שכתב בטור בשם רבנו מאיר מרוטנבורג שכתב שהיה דין 'מאיס עלי' כשלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו (הובא ברמ"א סעיף ג'). הרי אע"פ שלא היתה המאיסות מחמת הבעילה, רק מאיזה דבר נכון ומתקבל סגי... ועוד ראיה מדברי הרא"ש בפסקים (כתובות פרק ה' סי' לה)."

ועל כן העלה להלכה:

"כל זה אני מסופק בנ"ד ולא מצאנו בשום מקום מהפוסקים הכרח גמור ולא אפילו מקצת הכרח בשום צד מהצדדים הללו ואפשר שהם הניחוהו לרב פשוטו. ומכל מקום המכוון אצלי שכל שאינה רוצה בו, ואומרת "שנאתיו לא יקרא עוד בעלי", הויה "מאיס עלי".

הא קמן דלדעתו ז"ל כל אימת שהאשה שונאת את בעלה ואנו יודעים שיש לה אמתלא "לכשתהיה שם שנאה" חשוב הדבר כטענת מאיס עלי אף שאינה טוענת כך בפירוש ואף שכלל אינה מתייחסת בדבריה לאי יכולתה לקיים עם בעלה חיי אישות. והגם שמצינו לרבתינו האחרונים שתלו את דין מאיס עלי בחיי האישות דווקא כפשט לשון הרמב"ם ומר"ן השו"ע, וכדבריו המפורסמים של הגרא"י הרצוג זצ"ל בהיכל יצחק (אבה"ע עמ' כג) שכתב:

"דמאוס עלי הוא לא רק ענין של שנאה סתם אלא בחילה נפשית להבעל לגוף כזה, וזהו סוד מסודות הנפש."

והדברים אף נסמכים על חלק מרבתינו הראשונים, מ"מ הרי המהר"א ששון דייק ברמב"ם, וממילא גם בשו"ע שכתב כדבריו, דדי בכך שהבעל "שנאוי לה" ואנן הרי אתכא דמר"ן השו"ע סמכינן, וכוותיה אנו פוסקים (ובמקום אחר אאריך ב"ה ובלנ"ד בהבאת דברי הראשונים החולקים על הרמב"ם). ועיינן גם בבאר היטב (סי' עז סקי"ב) שהביא בפשיטות את דברי המהר"א ששון, וכפי שהביאם גם הכנה"ג (אבה"ע סי' עז הגה"ט סקי"ט) וכתב דאין צורך שתטען מאיס עלי בפירוש אלא אם אומרת איני רוצה בו, שנאתיו אינו נקרא עוד בעלי הוי כטוענת מאיס עלי.

וכן העלה להלכה גם רבנו המהר"מ בנבנישתי בשו"ת פני משה (ח"א סי' נה) שם הובא לפניו מקרה כדלקמן:

"לאה אשת ראובן שהיה מכה אותה בעלה כפעם בפעם ואע"פ שהיו מתרים בו אנשי השכונה שלא יוסיף להכותה לא זו מדרכיו המקולקלים עד שפעם או פעמים רץ אחריה בסכין ותנס ותצא החוצה הלוח וצעוק פן יהרגה בסכין על כן זה כעשר חודשים לא רצתה לשבת עוד עם בעלה הנזכר כי אין אדם דר עם נחש בכפיפה."

ואע"פ שהאשה לא טענה כי היא מואסת בבעלה, ובוודאי שלא ציינה שמואסת בו מחמת תשמיש, בכל זאת העלה שאינה נקראת מורדת, ונימוקו עמו:

"דלא מקריא מורדת אלא כדקאמרה בעינא ליה וכו' אבל כל לא בעינא ליה מאיס עלי מקריא דמאיס עלי אינו תלוי בגופו אלא כל דאמרה לא בעינא יהיה מאיזה סיבה שיהיה מאיס עלי מקריא וכמו שהכריח מהר"א ששון בתשובה סי' קפו יע"ש."

ועיינן גם בשני פסקי דין מחברי בית הדין בחיפה (פד"ר ח"ה עמ' 157 וכן פד"ר ח"ה עמ' 126) הרבנים הגאונים הגרי"נ רוזנטל, הגר"ב רקובר והגר"ע הדאיה זכר כולם לברכם שהביאו את דברי המהר"א ששון ללא חולק.

והגר"ח"ג צימבליסט (פד"ר ח"ט עמ' 183-184) נזקק גם הוא לנדון זה והוכיח מהמגיד משנה (יבום פ' ב הל' טו) שגם כשאינה אומרת שבעילתו מאוסה עליה אלא שאינה חפצה בו ומשום כך נדרה הנאה ממנו דגם זה הוי כטוענת מאיס עלי וכופין אותו לחלוץ או לגרש. ושכן מפורש בפירוש המשניות (יבמות קיא, ב), ועל כן העלה:

"ולפי זה בנידוננו שאומרת בתוקף ובהחלטיות שאינה רוצה בו לדעת הרמב"ם יש לכופו לגרשה, וממילא בצרוף..."

דברים המראים כי להרבה מן הפוסקים, וכן יש להסביר גם בדעת הרמב"ם ומר"ן השו"ע, הגדרת מאיס אינה תלויה באמירת תיבה זו בדווקא, ואף אינה תלויה בהכרח בחיי האישות, אלא המבחן הוא מהותי למכלול החיים המשותפים, וכל שברור לנו שהאשה שונאת את בעלה ואינה רוצה בו ולפי ראות עיני בית הדין דבריה כנים ונסמכים על אמתלאות ברורות הרי שדינה כאומרת מאיס עלי, אף שאינה עומדת על כך שמואסת בו מחיי אישות דווקא. וכפי שהדברים עולים בברור מתקנת דינא דמתיבתא (המשויך לדין מאיס עלי וכפי שהוכיח גם המהר"א ששון לעיל

ואכמ"ל) ששם ברור הוא שאינה טוענת מאיס עלי מחמת תשמיש ובכל זאת נדון כדין מאיס עלי, וכלשון הרמ"א (סי' עז סעי' ג):

"וי"א דכל זה באינה נותנת אמתלא וטעם לדבריה למה אומרת מאיס עלי אבל בנותנת אמתלא לדבריה כגון שאומרת שאינו הולך בדרך ישרה ומכלה ממונו וכיוצא בזה וכו'".

ובנד"ד הרי האשה עומדת בתוקף על רצונה להתגרש תוך שהיא מציינת כי הבעל הטיל עליה את חיתתו ואיים עליה באופן חריף, וכלשונה "מעבר לאלימות של כל השנים, אשבור לך הפרצוף, ארצח אותך, אשפד אותך, את הקישקע אוציא לך". כאמור לעיל בעבר הבעל אף הודה והורשע על איומים שכאלה, וגם לאחר מכן, לאחר שהצדדים ניסו שלום-בית ושוב נפרדו, עולה מתסקירי פקידת הסעד תמונה קשה של בעל הנוהג באלימות חמורה הן כלפי אשתו והן כלפי עובדי אגף הרווחה. החלטה שיפוטית נקבע כי קיימת מסוכנות מצד הבעל כלפי האשה, ופקידת הסעד חיוותה את דעתה כי "הדינאמיקה הזוגית היא אלימה במיוחד. זה מעלה תהיות רבות באשר לסיכון בו נמצאת האשה והילדים מצדו של מר [פלוני] אשר מסרב לקבל טיפול". בשל כל האמור הצדדים אף חיים בפירוד מזה כשלוש שנים, והדברים מראים בבירור, לענ"ד כי האשה מואסת בבעלה ומאיסותה זו היא באמתלא מבוררת.

וכפי שכבר פסקו הראשל"צ הגר"מ אליהו, הגר"מ טופיק והגר"ש דיכובסקי (פד"ר כ עמ' 201) שהכול תלוי בראות עיני בית הדין (אך שם לא מצוין האם האשה אמרה במפורש מאיס עלי מחיי אישות ולכן לא צרפתי פסק דין זה לעניין דלעיל), ועיין שם שלדעתם אף אם אין הוכחה שטענותיה נכונות, כאשר בית הדין סבור שדברי אמת בפיה של האשה והיא אכן אינה רוצה בבעלה ומואסת בו יש לקבל את דבריה כאמירת מאיס עלי באמתלא מבוררת, וכלשונם:

"בנדוננו עולה מנימוקי ביה"ד האזורי כי לא היה להם ספק בכנות דברי האשה וכי באמת ובתמים אינה רוצה בבעלה אלא שהיא לא הצליחה להוכיח את טענותיה, לאמור לעיל, די בכך בכדי לראותה כאמרת מאוס עלי באמתלא מבוררת."

ומדבריהם לנדון דידן בו האשה תולה את מאיסותה באופיו האלים של הבעל, ואופיו זה ברור לנו מעל לכל ספק, וגם כנות דבריה על כך שאינה רוצה בו ברורה לנו מעל לכל ספק, בוודאי ובוודאי שעל פי האמור לעיל מהמהר"א ששון ודעימיה יש לדון את דבריה כאומרת מאיס עלי באמתלא מבוררת.

3.2. ב מחלוקת הפוסקים בחיוב או כפיית גט על בעל שאשתו טוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת
והנה דין זה של אשה הטוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת כבר עלה פעמים רבות עד מאוד על שולחנם של מלכים, מאן מלכי רבנן, והאריכו והעמיקו בו כל אחד כפי שיטתו ודרכו, וכפי שכבר פרש לנו הגאון מהר"א בן טוואה בשו"ת חוט המשולש (שו"ת התשב"ץ ח"ד טור ג סי' לה) את הדברים כשמלה ומנה שבע שיטות בדבר.

והיות והדברים לובנו כל צורכם בדברי רבותינו הפוסקים לא נבוא אלא לדלות מהם מה שהעלו ברוח מבינתם להלכה, בדרכם נעבור ולאורם נפסק. וכבר בירר ומיצה את מידותיה של הלכה זו מו"ר אביר הרועים מר"ן מופת הדור הגר"ע יוסף זצ"ל בתשובה (יביע אומר ח"ג חאבה"ע סי' ית, ועיין גם בסי' יט – כ) שדן באשה צעירה שהשיאוה עם זקן אשר הפלה בה את מכותיו וברחה ממנו, ואתי עלה מדין אשה האומרת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת לדבריה, ואחר שאסף כעמיר גורנה את דברי הפוסקים, ומצא גם חברים רבים לשיטת הרמב"ם (אישות יד, ח)

שפסק שכופין אותו לגרש בטענת מאיס עלי, העלה שכאשר יש לה אמתלא ברורה ומפורסמת יש לכוף את הבעל לגרשה, וכלשונו הטהור:

"וא"כ כשהאמתלא ברורה ומפורסמת שעכ"פ ע"פ הרוב דבריה אמתיים שפיר אזלינן בתר רובא לכופו להוציא... ומכ"ש שיש כאן ס"ס, שמא הלכה כהרמב"ם שכופין אותו לגרש בטענת מאיס עלי, מעיקר הדין, ואפילו בלא אמתלא ברורה. ואת"ל שאין כופין מעיקר הדין בכיוצא בזה, שמא נתנה עיניה באחר, שמא אם יש אמתלא ברורה לדבריה שנסתלקה חששא זו שפיר כופין להוציא. ואת"ל שגם בזה אין כופין מעיקר הדין, שמא הלכה למעשה יש לפסוק כמ"ש הרי"ף (פרק אע"פ) בשם בי דינא דמתיבתא דתקיננו דיהיב לה גיטה לאלתר, ור"ל ע"י כפיה, וכמ"ש מהר"ם מרוטנבורג... והנה אע"פ שהס"ס הנ"ל אינו מתהפך וידוע מ"ש בשו"ת הריב"ש (סי' קצב) בשם התוס' דבעינן ס"ס מתהפך לכל צד... מ"מ רבו האחרונים שהסכימו לפר"ח (סי' קי) שהעלה דלא בעינן ס"ס המתהפך... ועוד שאפילו להסוברים דבעינן ס"ס מתהפך ה"מ בתרי ספיקי אבל בג' ספיקות כבנ"ד א"צ מתהפך..."

וכן הוא שם בסוף התשובה (ח"ג אה"ע סי' כ אות לד):

"המורם מכל האמור, שהואיל ומצאנו חברים רבים גדולים ועצומים מרבותינו הראשונים דסבירא להו כשיטת הרמב"ם ז"ל שכופין את הבעל לגרש בטענת מאיס עלי, וכן תיקנו רבנן סבוראי בבי דינא דמתיבתא, ונהגו בתקנה זו עד סוף זמן הגאונים קרוב לשש מאות שנה, ועשו מעשה רב לכוף את הבעל להוציא בטענת מאיס עלי, אף על פי שרבים מהפוסקים אינם סוברים כן, וגם מרן בשולחן ערוך סובר שאין כופין – מכל מקום כשיש עוד צירופים להקל שפיר סמכינן על זה הלכה למעשה."

וכ"כ גם בשו"ת ציץ אליעזר (ח"ד סי' כא, וראה גם בדבריו ח"ה סי' כו אות ד) שאחר שהאריך בדין "מאיס עלי" סיכום:

"יש כר נרחב לדון בדבר כפיה לגרש במקום שישנו בטענת המאיס עלי אמתלא מבוררת, ובית הדין רואה צורך השעה לכוף את הבעל לגרש כדי שלא תצא האשה לתרבות רעה."

אולם הגם דהני תרי צנטרי דדהבא מורנו ורבותינו בקודש ס"ל דבמאיס עלי באמתלא מבוררת יש מקום גם לכוף את הבעל לגרש, האמת תורה דרכה כי אין הדברים מוסכמים על כל הפוסקים. דהנה מר"ן הגראי"ה קוק זצוק"ל (עזרת כהן סי' נה – נו) מרא דארעא דישאל לא כך עמו בסוגיא זו, שהוא זצוק"ל דן באשה הטוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת וכתב דאינה מפסידה את מזונותיה שכן היא אנוסה בדבר ואין לקונסה, ועוד שבכה"ג הוא מחויב לגרשה, וממילא כאשר אינו מגרשה זכאית היא למזונות מדין מעוכבת. וכלשונו בנוגע לחיוב לגרש:

"שאע"פ שאין אנו רשאים לצאת מגדרן של רוב הפוסקים החולקים על הרמב"ם ורש"י ורשב"ם דס"ל כוותיה דכופין לגרש במאיס עלי, ודבריהם מובנים מאוד היכי דאיתנהו טענות חשובות ומכריעות מצד האשה, כנ"ד, מ"מ מפני חומר אשת איש אין אנו נוהגים לכוף לגרש, אבל מ"מ מאחר שמצד הדין חייב הוא להוציא מתח"י, כסברת הרמב"ם שלא תהיינה בנות ישראל כשביות..."

וכפי שעולה גם מדבריו של הגר"ח מוולוז'ין (חוט המשולש סי' ב) המסכים עם דברי הרמ"א (עז, ג) הסובר שבנותנת אמתלא לדבריה נוטלת את נדונייתה, וכותב שכיוון שהבעל חייב לגרשה חשיב הדבר כמטא מועד הגירושין ופירעון הנדוניא.

ומעין דעה שלשית באופן ההכרעה בטוענת מאיס עלי באמתלא מבוררת נמצא בפסק בית הדין הגדול (תיק מס' 819158/3) בהרכב הרבנים הרה"ר"י מצגר, הגר"ח איזרר והגר"א שרמן שליט"א. הגר"א שרמן לאחר שסקר את פסיקות בתי הדין הרבניים בנושא העלה כי:

”עיון בפסקי הדין של גדולי וחשובי דייני בתי הדין מלמדנו שאין לחייב הבעל לגרש בטוענת מאיס עלי ואפילו בנותנת אמתלא לדבריה.”

וסמך דבריו אלו על פסק בית הדין הגדול (פד"ר ז עמ' 3) בהרכב הגאונים הראשל"צ והרה"ר הגר"י נסים, מרן הגרי"ש אלישיב והגר"ב זולטי בו נפסק שאשה הבאה בטענת מאיס עלי באמתלא מבוררת אכתי אין בזה לחייב את הבעל במתן גט. וכן הביא מפסק דין נוסף של בית הדין הגדול (שם עמ' 204–206) בהרכב הגאונים הראשל"צ הרה"ר הגר"י נסים, מרן הגרי"ש אלישיב והגר"א גולדשמידט שלא חייבו לגרש בכוח טענת מאיס עלי מבוררת. וציין שכן פסקו גם הרה"ג צימבליסט, אזולאי ודיכובסקי (פד"ר יב עמ' 103), ושכ"כ בפשיטות גם הרה"ג קושלבסקי, נברוצקי ולופז (פד"ר ו עמוד 223). וכן הרה"ג שלזינגר, הלוי ווילנסקי (פד"ר ב עמוד 194), והרה"ג הגר"ש שפירא, וטופיק (פד"ר יב עמוד 338). והוסיף שם:

”לאור כל האמור אין מקום לחייב את הבעל ליתן ג"פ לאשתו מכח טענת מאיס עלי שנתבררה. אולם כפי שעולה מכל פסקי הדין של גדולי הדיינים ופסק הדין של ביה"ד האזורי נשוא הערעור שקבלו את פסיקתו של הרבינו יונה בשיטה מקובצת כתובות כנ"ל, שבי"ד מודיעים לו שמצוה עליו לגרשה ונותנים לו עצה שיגרש... הרי שרק במקום שיש חיוב חכמים לגרש מותר לקרותו עבריינא, אבל בטענת מאיס עלי אפי' מבוררת שאין חיוב על כן בנדון דנן לא שרי למקריא עבריינא.”

אלא שאחר כל זאת גם הגר"א שרמן שליט"א עצמו העלה שכאשר המאיסות נובעת מהתנהגותו המאוסה של הבעל (בנדון דידיה הבעל נהג באישה באלימות בכיאת המצווה כליל כלולותיהם ומני אז האשה נרתעה ממנו ומאסה בו) הגם שהבעל טוען שניתן לתקן את הדבר במדה שהאשה תחזור לחיים משותפים בשלום בית' אין לכפות את האשה להיות עמו וחובה עליו ליתן ג"פ לאשתו. ותמך מסקנתו זו בדברים שמצא בשני פסקי דין של בית הדין הגדול, האחד (פד"ר ח"ג עמוד 89) מהרבנים הגאונים הגר"י הדס, מרן הגרי"ש אלישיב והגר"ב זולטי. והשני מפסק דין נוסף (פד"ר ט עמודים 94–96) מהרבנים הגרי"א אונטרמן, מרן הגרי"ש אלישיב והגר"ש ישראלי שכתבו דבטענת מאיס עלי מבוררת האשה היא הגורם המפריע להמשך הנישואין ולא כל כמינה לחייב אותו במתן גט, משא"כ במקום כבלקוי כוח גברא שהבעל הוא הגורם המכריע אלא שהוא רוצה להתרפאות על ידה דבר שאין זה מעיקר תנאי האישות ולכן כאשר היא, האשה אינה מסגולת לסייע בידו עליו לשחרר אותה במתן גט.

והנה יש עוד לדון ולבאר את מסקנתו זו של הגר"א שרמן שכן בשני פסקי הדין הנ"ל מדובר בבעל שהוא חסר כוח גברא דבר המהווה בפני עצמו עילה לגירושין, ואפשר שדווקא שם חייבו לגרש, אך עיין שם בדברי הגר"ח איזרר שיצא לתת טעם בחילוק זה שבין מאיס עלי שאינו נובע מהתנהגות של הבעל לבין מאיס עלי שנובע ממנה, וכתב:

”... כיון שאתינן לכך שכפייה או חיוב גט הם תקנת חכמים, נוכל להסביר את חידושו של ידידי הגר"א שרמן: במומים כגון ריח הפה קים להו לחז"ל שרוב נשים אינן סובלות זאת, ואם אשה דורשת גירושין בגלל סיבה זו, יש להאמין שהיא מכלל הנשים שאינן סובלות זאת וגם נראה שהמיאוס שלה לא יפסיק, לכן תיקנו בזה תקנה של חיוב גט וגם החמירו ותקנו כפייה.

אבל טענת מאיס עלי שבנויה על התנהגות או אופי שאינם קיצוניים, וישנן הרבה נשים שמוכנות לחיות עם אופי או התנהגות כזו, אין לתקן תקנה של

חיוב גט או כפייה על הבעל, כי אולי המיאוס של האשה יחלוף או תתגבר על מיאוסה. אולם, כאשר יש קביעה של המומחים שבלא טיפול נפשי משותף לא יחלוף המיאוס, אזי י"ל שחז"ל תיקנו חיוב גט כמו בריח הפה. אמנם כפייה לא מצאנו שתיקנו גם אז, כי אינו חמור כמו ריח הפה ויש הרבה נשים שיכולות להתגבר.

נמצא שגם לדעתם שליט"א כאשר טענת המאיס עלי של האשה נובעת מהתנהגות או אופי "קיצוניים" של הבעל עד שקשה לומר שמיאוסה של האשה בו יחלוף הרי שיש לחייב את הבעל לתת גט לאשתו.

וע"ש עוד שדן בכל מאיס עלי באמתלא מבוררת והביא משו"ת היכל יצחק (ח"א) שהיות וגם לר"ת אין היא בגדר ודאי משקרת אלא ספק משקרת, לכן אם ניתן גט, יש לומר שהגט כשר בדיעבד בגלל ספק ספיקא. ספק אם הלכה כרמב"ם, וגם אם הלכה כר"ת שמא אינה משקרת. והוסיף שלעניין חיוב גט יש מקום לסמוך על ספק ספיקא גם לכתחילה. ותמך זאת בדברי התוס' (כתובות ט ע"ב) שמבאר שספק ספיקא מועיל גם לחייב ולהוציא ממון (כתובה). והגם שרבו החולקים על כך וס"ל שס"ס אינו מועיל לחייב ממון, כפי שאי אפשר להוציא ממון ע"ס רוב, מ"מ "בנדון דידן קי"ל שאפשר ע"ס רוב גם לחייב בכפיית גט וק"ו בעניין חיוב – ע"י בפד"ר ד' ע' 166".

ולבסוף ציין שם לתשובת מר"ן הראי"ה זצוק"ל (שהובאה לעיל) המחייב גט במאיס עלי באמתלא מבוררת, וכתב:

"לסיום הנימוקים רציתי לציין שבשנת תשכ"ט י"ל ס' עזרת כהן להראי"ה קוק זצ"ל מכת"י ובו פס"ד מקיף שיש חיוב גט במאיס עלי כשאינה בחזקת משקרת. ואמר לי מו"ר הגר"י כהן אב"ד ירושלים כי אילו היה הפס"ד ידוע לדייני בתי הדין בשנים תשט"ו-תשכ"ט היו סומכים עליו ולא מתלבטים. וכי כל הספקות שיש בפד"רים, שזה מחייב גט וזה פוטר או מסתפק, היו נדחים מתוקף פסה"ד בעזרת כהן."

וכן העלו גם חברי בית הדין הגדול הגר"י קאפח (עדות ביהוסף דלעיל) והצטרפו אליו הגר"מ אליהו והגר"ש מזרחי זצ"ל לחייב בגט מדין מאיס עלי בעל שהתנהג כלפי אשתו בגסות והתבטא כלפיה בביטויים מעליבים, וכן ראיתי לגר"ש רפאל (מוריה קיב שנה כ גיד עמ' צח) שהעלה לחייב את הבעל לגרש בטענת מאיס עלי באמתלא מבוררת.

נמצא שלדעת רבותינו הגדולים מר"ן הגר"ע יוסף ורבנו הציץ אליעזר יש מקום לכופף את הבעל לגרש כאשר האשה טוענת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת לדבריה. לדעת הגר"ח מוולוז'ין ומר"ן הראי"ה קוק זצוק"ל ובדרכם הלכו גם הגר"י קאפח, הגר"מ אליהו, הגר"ש מזרחי הגר"ש רפאל אשה הטוענת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת לדבריה מחייבים את בעלה לגרשה. ואף לדעה הסוברת שאין לחייב גט במאיס עלי באמתלא מבוררת מ"מ מודים שכאשר המאיסות נובעת מהתנהגותו הפסולה של הבעל, והתנהגות זו היא קשה וקיצונית עד שקשה להניח שמאיסות האשה בבעלה תחלוף, יש לחייב את הבעל לגרש.

וא"כ בנדון דידן בו האשה מואסת בבעלה מחמת התנהגותו ואימיו החמורים כלפיה, וככל אשר הראינו לעיל, הרי שלכל השיטות דלעיל יש לחייב את הבעל לגרש את אשתו, ואם יסרב לכך יש אף מקום לדון ולהחליט בכפייה על כך.

ועיין בכל זה גם בלשונו הברורה של התשב"ץ (ח"ב סימן ח):

"עוד שאלת אשה שבעלה מצער אותה הרבה עד שמרוב הצער היא מואסת אותו והכל יודעים בו שהוא אדם קשה הרבה והיא אינה יכולה לסבול אותו

לרוב הקטטות והמריבות וכו' תשובה, קרוב הדבר בזה שיוציא ויתן כתובה דקיי"ל לחיים ניתנה ולא לצער דנפקא לן מקרא דכתיב היא היתה אם כל חי בפ' אעפ"י, ואפילו במדיר את אשתו בדברים שאין לה צער כל כך אמרינן יוציא ויתן כתובה כדאיתא בהמדיר וכו', דוק ותשכח, כ"ש בצער תדיר שיש לנו לומר יוציא ויתן כתובה לפי שאין אדם דר עם נחש בכפיפה וכו', אבל הכא מעוות לא יוכל לתקון הוא ומקרא מלא דבר הכתוב טוב פת חרבה ושלוה בה מבית מלא זכחי ריב, ועוד כתוב טוב ארוחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו, הרי שיותר קשה היא מריבה מחסרון מזונות ואיזו טובה יש לאשה שבעלה מצערה במריבה בכל יום ויום, ואפילו לכוף אותו להוציא יש לדון מק"ו דבעל פולפוס דהשתא מפני ריח הפה כופין מפני צער תדיר שהוא מר ממות לא כ"ש וכו', ואע"פ שיש בתשובת גדולי האחרונים ז"ל שאין כופין בזה כלל אנן לאו קטלי קני באגמא אנן ומילתא דתליא בסברא אין לדיין אלא מה שענינו רואות ואפשר שלא אמרו כן על כיוצא בזה הצער הגדול וכו'."

ונתתי שמחה בלבי בראותי שמקרה מעין זה בבעל שהתעלל נפשית באשה בא לפני בית דיננו בהרכבו הקודם (תיק מס' 1-21-9465) וכב' אבה"ד, ראב"ד נתניה, הגר"י זמיר העלה בו לחייב את הבעל בגט והצטרפו אליו עמיתיו.

ב.3. דין הכתובה

עתה אחר שהכרענו שבנד"ד יש לקבל את טענת האשה כי היא מואסת בבעלה ולכל הפחות לחייבו לגרשה מוטל עלינו לדון בזכאותה של האשה לכתובתה. דהנה כבר הזכרתי בפסק דין אחר (תיק מס' 291595/2) שאשה התובעת גירושין בטענה שאינה יכולה לדור עם בעלה מחמת מעשיו הרעים ומידותיו המקולקלות עלולה להפסיד את כתובתה מדיני מורדת, וכדין הנזכר בדברי הרמ"א (אבה"ע עז, ג) בדינא דמתיבתא:

"בנותנת אמתלא לדבריה כגון שאומרת שאינו הולך בדרך ישרה ומכלה ממנו וכיוצא בזה אז דיינינן לה כדינא שתקנו הגאונים, ונקרא דינא דמתיבתא, שהבעל צריך להחזיר לה כל מה שהכניסה לו וכו', אבל כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נוטלת כלום ואפילו תפסה צריכה להחזיר."

אלא שכבר מילתנו אמורה שם שעל כורחנו להגדיר ולהגביל את המקרים בהם אשה התובעת גירושין מחמת מעשיו הרעים של בעלה נחשבת למורדת ולומר שלא בכל מאיס עלי מחמת מעשיו הרעים נידונה כמורדת המפסידה כתובתה, שכן הדבר ברור שאשה שבעלה מהווה, חלילה, סיכון לחייה אינה מצווה להישאר עמו, ולו תעזוב אותו וודאי לא יהיה לה דין של מורדת המפסידה כתובתה. וראה בדברי רב פלטוי גאון המובאים בהגהות אשרי (כתובות יג, ה) שכתב:

"וכן מצאתי בתשובת רב פלטוי גאון וזה לשונו והיכא דארגילו קטטה אם היא מרגלת כמורדת הוי ואין לה כלום, ואם הוא מרגיל יש לה כל כתובה וכו'."

משמע שדי בכך שהבעל אדם קשה המרגיל קטטה בכדי להצדיק את עזיבתה של האשה את הבית ולקבוע כי אין בעזיבתה זו בכדי להפסידה את כתובתה. וכתבתי שנראה שעלינו לחלק בין מקום שמעשיו הרעים של הבעל אינם נוגעים ישירות ליחסיו עם אשתו אלא שהאשה אינה מעוניינת להמשיך לחיות עם אדם שמעשיו עם הבריות מקולקלים לבין מקום שמעשיו הרעים של הבעל מופנים כלפי אשתו ומתקיימים בה רח"ל דברי ירמיהו במגילת איכה "דוב אורב הוא לי ארי במסתרים", "דרך קשתו ויציבני כמטרה לחץ". שאז וודאי צודקת האשה בתביעתה להתגרש ממנו ואינה מפסידה מאום מכתובתה.

וכן ראיתי שכתב לחלק הגאון רבנו עובדיה הדאיה (ישכיל עבדי ח"ה אבה"ע סי' סה) שאחר שהביא את דברי המהרי"ו (הנזכרים גם הם בדברי הדרכי משה שציינתי לעיל) כתב לחלק וז"ל:

"הדברים מבוארים שעיקר הטענה היא בדברים שאינם בינו לבינה, שמשתכר שאינו מן היישוב ומאבד ממונו שזה גורם למחסור בבית, אך אין כאן ענין הכאות וקללות ומריבות שאלו יש בהן ענין עינוי גוף ונפש, וגם כי הטענה שם היא רק על פי דבריה אין עדים מעידים על זה, דוק מינה בנד"ד שעיקר האמתלא היא בדברים שיש בהם עינוי גוף ונפש ממש, וגם כי יש כמה עדים מעידים על התנהגותו האכזרית הזאת... פשוט שאף מהרי"ו אזיל ומודה ששפיר מקרי אמתלא ואין מקום לדונה כדין מורדת על אשר עזבה את הבית."

וכבר אתדברו בעלמא בכלל ובבי דינא בפרט דברי ה"יכין וכו' (ח"ב סי' מד) שכתב:

"מאחר שהאיש ההוא רע מעללים כאשר נודע טבעו וקושי רוחו והיה מקניט אותה ומצערה קרוב היה הדבר שיוציא ויתן כתובה, דקי"ל לחיים ניתנה ולא לצער וכו', ואע"פ שיש בתשובת האחרונים שאין כופין אפשר שלא אמרו כיוצ"ב הצער הגדול, ואלו הוות דידהו לא הוו אמרי הכי רח"ל מעלבון העלובות."

נמצא שבנד"ד בו קיבלנו את טענות האשה על מעשיו הרעים של הבעל כלפיה זכאית היא לצאת וליטול את כתובתה. ועיין גם בדבריו של מרן הגרי"ש אלישיב (פד"ר כרך ח עמ' 278, וראה גם עמ' 324) שכתב:

"במה דברים אמורים כשבאה מחמת טענה בעינא חוטרא לידא או כשחלה הבעל ונעשה מוכה שחין או בעל פולפוס וכיוצא בזה דאין בידו להפטר מגורם זה דכהאי גוונא יכול הבעל לומר אדעתא דהכי לא אקני לך אבל בגורם כזה שבידי הבעל להסירו כגון שהבעל רועה זונות שבידו לעזוב דרכו ולהתיצב על דרך טוב בכהאי גוונא לא הפסידה מתנותיה ודינו כמגרש מרצונו ואף חייב לשלם לה תוספת כתובה."

ועל כן גם בנד"ד באופן עקרוני האשה זכאית לכתובתה ולתוספת כתובתה, ואולם ההליכים הרכושיים בין הצדדים לא התקיימו בפני בית הדין, ומבין שיטי דבריהם של הצדדים עולה כי נחתם ביניהם הסכם גירושין בו האשה וויתרה על כתובתה, אך מאידך גיסא נמסר לבית הדין כי באותו הסכם לא נשלמו ההליכים בין הצדדים והם המשיכו להתדיין בבהמ"ש אף לאחר החתימה על ההסכם, ועל כן בית הדין ייתן את החלטתו הסופית בנושא רק לאחר שתוצג לפניו תמצית ההליכים הרכושיים שהתקיימו ומתקיימים בין הצדדים ובהתחשב בהסכמים שנחתמו בין הצדדים.

ג. טענת האשה כי הבעל רועה זונות

טענתה השלשית והאחרונה של האשה היא כי הבעל יצר קשרים אינטימיים עם נשים זרות, לאישוש טענתה זו צירפה האשה לבית הדין עשרות תכתובות s.m.s שלטענתה שלח הבעל לאותן נשים. ואולם גם אם נקבל את דבריה שהבעל הוא זה אשר שלח את המסרונים הרי שמעיון בתכתובות אלו עולה שרובן ככולן פונות אל הנשים בבקשה ואף בתחינה ליצירת קשר ואין בהן בכדי להוכיח כי הבעל אכן קיים בפועל קשרים אסורים עם אותן נשים. ובוודאי שלא ניתן לחייב את הבעל לגרש רק על סמך תכתובת שכאלו, ועל כן בית הדין אינו מחייב את הבעל לגרש מכוח טענה זו.

מסקנות להלכה

- א. הבעל חייב לגרש את האשה ויפה שעה אחת קודם. אם הבעל יסרב לסידור הגט ידון בית הדין בכפייתו על כך.
- ב. תביעתה של האשה לגירושין בעילות דלעיל אינן שוללות ממנה את זכאותה לכתובה, ובית הדין יתייחס לתשלום הכתובה ויכריע בו באופן סופי רק לאחר שתוצג לפניו תמצית ההליכים הרכושיים שהתקיימו ומתקיימים בין הצדדים ובהתחשב בהסכמים שנחתמו בין הצדדים.
- ג. בית הדין יקבע לצדדים מועד לסידור גט.

הרב יהודה יאיר בן מנחם

הצדדים שלפנינו נישאו בשנת 2006 ותיקי הגירושין נפתחו לפנינו כבר באותה שנה – בשנת 2006. הבעל הורחק מהבית לתקופות ארוכות כשש-שבע פעמים, במשך השנים הבעל פתח שני תיקי תביעה לגירושין. לאחר מכן תוך כדי הדיונים חזר בו וביקש שלום-בית ובית הדין סגר את התיקים, כיום האשה היא זו שתבעה גירושין.

בשלוש השנים האחרונות גרים הצדדים בנפרד, וגם לפני כן באותן שנות נישואין מועטות כ-4 שנים, רוב הזמן חיו הצדדים בנפרד, אבן הנגף העיקרית העומדת בדרכם היא חלוקת הרכוש, כאשר האשה דורשת מהבעל לקבל את מחצית הבית וכן מבקשת את כתובתה על סך 320,000 ₪. כך שלענ"ד, למרות שהבעל טוען שמבקש שלום-בית, ייתכן ולמעשה שני הצדדים רוצים בגירושין.

עוד בדיונים הראשונים, טען בפנינו ב"כ הבעל כי האשה מעוניינת רק בכספו של הבעל "הוא לא יכול יותר, כל הדירה הזו שלו, הם חתמו על הסכם ממון הוא קנה בית הוציא 500,000 ש"ח מכיסו, כאשר היא הייתה צריכה לתת 100,000 ש"ח ולא נתנה, לעניות דעתי אין שום תקווה לנישואין אלה, ההסכם נחתם על ידה בנוכחות אביה."

מדובר בדירה ברחוב [...] בנתניה ששוויה כיום 1,490,000 ₪ ובו מתגוררת האשה ושני ילדיהם, הבעל רשם את מחצית הבית על שם האשה, במשך כל השנים שלם הבעל את המשכנתה – האשה לא עבדה ולא השתתפה בתשלומים עבור הבית.

למרות אותו הסכם ממון שצוין לעיל, האשה דרשה מהבעל לקבל את מחצית אותה דירה הרשומה על שמה, ואכן בסוף שנת 2009 חתמו הצדדים על הסכם שלום-בית ולחילופין גירושין, כאשר בהסכם הזה נקבע שבמקרה של פירוד האשה תקבל את מחצית הבית. בתחילת שנת 2010 ההסכם אושר וקיבל תוקף של פסק דין בבית המשפט לענייני משפחה.

כמה ימים לאחר אישור אותו ההסכם ב-16.1.10 פתח הבעל תיק תביעת גירושין ובו ביקש להתגרש לפי תנאי אותו הסכם, כלומר שלום-הבית החזיק ימים ספורים בלבד.

בדיון האחרון שהתנהל בפנינו ביום כ"א טבת תשע"ג 3.1.13 אמר הבעל:

"שתשלם לי פיצויים על כל השנים שלא הייתי בבית, טענה על הדירה שהפסידה, הכול טוב ויפה במנחה יום כיפור יש הפטרת יונה, על מה יונה התלונן, על הקיקיון שבן לילה צמח ובן לילה מת והמוסר השכל, לא השקיעה, לא בדירה, ובוכה על הקיקיון, על מה יש לה לבכות, אני זה ששמתי כל כספי."

הבעל מרגיש מתוסכל על כך שבמשך רוב שנות נישואיהם הקצרים – שנים ספורות בלבד, לא גר כלל עם האשה בבית ונאלץ כיום במסגרת הגירושין לתת לה את מחצית שווי הבית. יצוין שבמסגרת אותו הסכם שלום-בית ולחילופין גירושין שעליו חתמו הצדדים ושאושר בבית המשפט נכתב במבוא של אותו ההסכם:

”והצדדים מסכימים כי בכל מקרה, למעט הסכמה מפורשת אחרת בכתב, לא יחול כל דין אלא ההוראות הקבועות בהסכם זה והוראות אלו בלבד, הכול בהצאם למותנה ולמוסכם בהסכם זה כדלהלן;”

ובנוסף ישנו סעיף מפורש המתייחס לסופיות ההסכם, וכך נכתב בסעיף זה:

סופיות ההסכם:

28. מלבד האמור בהסכם זה ובכפוף לביצועו כל חוב אשר רשום על שם מי מהצדדים לרבות לבני משפחותיהם, יהיה שייך באופן בלעדי לצד שחוב זה רשום על שמו ו/או שמצוי בהחזקתו ו/או מוחזק בעבורו ולא יחולק בין הצדדים. כן אין ולא תהיה למי מהצדדים כל טענה ו/או דרישה מכל מין וסוג שהוא, רכושית או אחרת, זה כלפי זה, בכל עניין ו/או שאלה הנוגעים במישרין או בעקיפין לקשר שביניהם ולהפסקתו.”

למרות פסקה זו המציינת מפורשות ”מלבד האמור בהסכם זה... אין ולא תהיה למי מהצדדים כל טענה ו/או תביעה ו/או דרישה מכל מין וסוג שהוא, רכושית או אחרת, זה כלפי זה, בכל עניין ו/או שאלה הנוגעים במישרין או בעקיפין לקשר שביניהם ולהפסקתו” – האשה באמצעות ב”כ דורשת בבית הדין לקבל גט מבעלה וכן את כתובתה על סך 320,000 ₪ כשהיא צמודה למדד.

בדיון שהתקיים בפנינו ביום כ”ט תשרי תש”ע 15/10/12 נאמר בעניין הכתובה:

”ב”ד: האם ויתרה על הכתובה?

”ב”כ אשה: לא כתוב בהסכם על ויתור כתובה, האשה דורשת הכתובה.

לשאלת ב”ד אומר עו”ד שלג שבכתובה רשום 320,000 ₪ (מציג/ה מסמך)

בעל: שקרן מדופלם.”

לכאורה, פשוט וברור הוא שבסעיף זה שעליו חתמה האשה במסגרת הסכם הגירושין ויתרה האשה על תביעות נוספות הכוללות כתובה שהרי חוב הכתובה נובע מאותו ”קשר ביניהם” המצוין בהסכם. אולם כאמור האשה באמצעות ב”כ דורשת את כתובתה.

עמיתי הרה”ג יהודה יאיר בן מנחם שליט”א ציין את העילות שהעלתה האשה בתביעתה לגירושין: א. פירוד ממושך – למעלה משלוש שנים. ב. אלימות מילולית של הבעל כנגד האשה כאשר הבעל הודה בבית המשפט בחלק מהאישומים והוא נידון עליהם במאסר על תנאי. ג. קשריו של הבעל עם נשים אחרות – רועה זונות.

עמיתי הרחיב וקבע שבנידון דידן אין לחייבו בגט משום עילות א’ וג’ בלבד, ואני מסכים לדבריו, ובפרט שהפירוד נכפה על הבעל באמצעות צווי הרחקה, אולם חייבו בגט משום עילה ב’ דהיינו אלימות מילולית, ויש בכך לדבריו משום אלימות נפשית ודמיה לבעל המכה את אשתו וגם בזה אני מסכים לדבריו.

עמיתי גם קבע שנדון זה דמיא למאיס עלי באמתלא מבוררת. בעניין זה יש לענ”ד קושי מסוים להגדיר את הנדון שבפנינו ”מאיס” שהרי ”מאיס עלי” היא טענה שנוגעת לדחייה בתחום יחסי אישות והקרבה שבין הבעל לאשה, במקרה שבפנינו האשה מעולם לא טענה טענות כל

שהן בנושא דחייה ביחסי האישות וממילא לא טענה על מאיסות, אדרבא, ב"כ האשה טען בכתב התביעה בין העילות שציין לחיוב הבעל בגט שהבעל אינו נותן לה את עונתה.

כמו"כ טענת "מאיס עלי" אינה מתקבלת כאשר דורשת כתובה. בנדוננו הוויכוח הגדול בין הצדדים סובב על תביעת הכתובה, ייתכן ש"נמאס לה מהמצב" וחוששת מהבעל, אך לא טענה בפנינו טענות שמשמעותן העמוקה, שמאוס בעיניה או שמרגישה דחייה בעניין יחסי האישות, בנוסף כאמור תובעת כתובה.

בשו"ע אבה"ע סימן ע"ז ס"ק ב' נפסק "האשה שמנעה בעלה מתשמיש היא הנקראת מורדת ושואלין אותה מפני מה מרדה אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי וברמ"א ודוקא שמבקשת גט בלא כתובה. אבל אם אומרת יתן לי גט וכתובתי, חיישינן שמא נתנה עיניה באחר ויש לה דין מורדת דבעינא ומצערנא ליה. (שו"ע) אם רצה הבעל לגרשה אין לה כתובה כלל... (וברמ"א בסעיף ג') אבל בנותנת אמתלא לדבריה... כל מה שנתן לה או כתב לה אינה נוטלת כלום ואפי' תפסה צריכה להחזיר..."

בתשובות הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סי' קל"ח כתב "האומרת מאיס עלי אינה צריכה לתת טעם ואמתלא לדבריה מפני מה הוא מאוס בעיניה, לפי שכשם שהדעות במאכל כך הדעות באנשים ונשים, וזו שאומרת שהוא מאוס בעיניה ואינה רוצה בו ובכתובתו שומעין לה להתנהג עמה כפי הדין שנאמר עליה בגמרא.

כלומר בתביעת גט בעילה של מאיסות צריכים לשמוע בטענות האשה קול של דחייה עמוקה מהבעל, שלא נשמעה בתיק שבפנינו.

בפסק דין "סופר" כתבתי בעניין זה:

"ראשית עלינו לברר האם טענת האשה איני חפיצה בו תואמת להגדרה ההלכתית של מאיס עלי או לבעינא ליה ומצערנא ליה.

מטענות האשה כפי שנטענו בעל פה בבית הדין ומדבריה בכתב התביעה אין אנו שומעים טענת מאיס עלי, אלא טענות של לא מרוויח מספיק, שלחתי אותו ללמוד מקצוע אחר ולא נעתר וכיוצא בזה, כאשר "[הבעל] לא עמד בתנאיה היא הגיעה להחלטה שמדובר בגבר שאינו מתאים לה."

בעניין כעין זה דן שו"ת "ציץ אליעזר" כרך ט"ו סימן מ"ו. וזה לשונו:

"ואולי סיבת מאיסותה בו היא זאת מפני שהתבוננה ורואה את עצמה יותר מפותחת ומלומדת ממנו בהיות מורה לכמה מקצועות, והוא רק פקיד... אבל אין כמובן בטענה ובעילה כזאת בכדי להעניק לה דין של מאיס עלי..."

ומוסיף אחר כך "שאפי' לדעת הרמב"ם כפי"ד מהלכות אישות ה"ח שפוסק דאם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו לגרשה..." אין זה כי אם דווקא היכא שטוענת המאיס שלה... אינסטינקטיבי [לא מלאכותי] וכפי שמצינו בתוס' רי"ד בכתובות ד' ס"ד "דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא בדבר ולא מדעתה עושה כן, ואפילו אשה כשירה אי אפשר להבעל לשנאויה לה, ואע"פ שאין שום מום ניכר בו, וזה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאויה לו ונתעב עליו... יעוי"ש ולמורדת מסוג זה הוא שנתכוון גם הרמב"ם לפי שאינה כשבויה תבעל לשנאויה לה.. אבל האשה שמביאה על עצמה ברצון, או מסיבה צדדית מלאכותית למאוס בבעלה... על כגון סוג מורדת כזאת מסתבר שגם הרמב"ם יודה שאין כופין אותו לגרשה, ובנידוננו לדעתי סוג המאיס עלי שטוענת האשה הוא מסוג

אחרון זה וגם הרמב"ם יודה שאין כופין אותו לגרשה עבור כן" עכ"ל שו"ת
 "ציץ אליעזר".

עיינתי גם בפסק הדין שציטט עמיתי מדברי המשפטי שמואל בסימן כ"ב וכך כתב שם
 וז"ל:

"האשה גוללה טענות על סירובה לחזור אליו, ועל דרישתה לחייבו בגט
 פיטורין, לדבריה נישאה אליו תחת לחץ ואיומים בהיות ביניהם הבדלי גיל
 גדולים, כשהוא מבוגר ממנה ב-25 שנה...כשרואה אותו אוחזה צמרמורת, לא
 אפגש עם הנקמן הזה אפילו בקבר, מוסיפה לטעון כי בחיי האישות הוא לא
 היה בסדר, אחרי חקירה אמרה שהוא לא חי אתה באופן נורמלי...הוסיפה
 כמו שכם בן חמור עם דינה ויענה כפירוש רש"י שלא כדרכה..."

על כן במצטבר הסיק שם במשפטי שמואל "אין דנין לחייבו בגט משום עילת ההכאה אלא
 מפני טענת מאיס עלי של האשה, ויהיה הגורם למאיסות איזה שהוא, אף שזה עצמו אינו עילה
 לחייב בגט אבל המאיסות הוא עילה". כלומר שם כאמור לא היה רק סיפור של אלימות אלא
 מאיסות של ממש שסבבה סביב חיי אישות שלא כדרכה כפי שהעתיקתי מלשונו לעיל, אולם
 בנדוננו לא שמענו טענות מאיסות דומות.

בנדון דידן בכלל העילות שהועלו מצד האשה בתביעת הגירושין לא נטענו טענות כל שהן
 על אי-קיום יחסי אישות, או על מאיסות. העילות סבבו סביב הפירוד הממושך שנכפה על הבעל
 בעקבות צווי ההרחקה שהאשה הוציאה כנגדו בבית המשפט, וכן סביב חששה של האשה
 מהבעל בגלל האלימות הנפשית שהפגין כלפיה, וכן סביב התכתבויות הבעל ב SMS עם נשים
 שהציגה בפנינו, אדרבא בכתב התביעה וכעילה לחייב את הבעל בגט כתב ב"כ האשה:

"10. הצדדים אינם חיים כבעל ואישה והם זרים זה לזה והנישואין הינם על
 הנניר בלבד.

[...]

17.2 הנתבע מורד באשה באישות.

כלומר חלק מעילות התביעה עוסקות סביב שהבעל אינו נותן לאשה את עונתה – חיי
 אישות, א"כ כיצד ניתן לטעון טענת "מאיס עלי", הרי זו הוכחה שאין הגדרת מאיסות בתיק
 דידן.

הנה ידועים לי גם שיטות נוספות האם צריכה לומר "מאיס" או שהשמעת תחושת מאיסות
 בדבריה מספיקה, אין כאן הזמן והמקום להאריך בעניין כי נושא זה רחב מני ים, אולם בסיכום
 לענ"ד קשה להחיל על האשה בתיק דידן דין של הלכות מורדת של מאיס באמתלא מבוררת
 וזאת משום הסיבות המצטברות: א. לא טענה טענות על מאיסות ולא נשמעו טענות שמשמעותן
 דחיה מהבעל. ב. לא טענה טענות הנוגעות לתשמיש. ג. תבעה את כתובתה.

אולם כאמור כפי שכתב עמיתי יש בתיק דידן עילה נוספת לחיוב, שהוא חיוב בגט משום
 אלימות נפשית של הבעל המתבססת בעיקר על כך שהבעל הודה בבית המשפט בחלק
 מהאישומים נגדו ובגינן נידון במאסר על תנאי, ודמיא לבעל המכה את אשתו שהרי גם באלימות
 נפשית יש משום אלימות קשה וכפי שהוכיח עמיתי בטו"ט ממקורות הלכתיים שונים.

בעניין בירור העובדות בנושא זה, האם הייתה אלימות, עיינתי בפרוטוקול הדיון של בית
 הדין, בו נשאל הבעל על אותם האשמות שעליהן נידון בבית המשפט וכך אמר הבעל בפנינו
 ביום כ"א טבת תשע"ג 3.1.13:

”בעל: הרי ידוע היום שכל מה שאשה אומרת, אף נציג, אם זה עובדי בית משפט אם זה הרווחה, לא לוקחים סיכון היא טענה שאימתי עליה ברצת, כל מיני סיסמאות והורחקתי בנדנדוד אף, ואני הרחקתי את עצמי.

אשה: אבל הודית.

בעל: יש פרוטוקול שאמרתי שירחיקו אותי כי אני מבין הרגישות.

ב”ד: כלומר אתה אומר שכל האישומים פיקטיביים

בעל: אענה גם על נושא זה, כל מה שטוענים בנושא זה, הרשויות לא לוקחים סיכון, לפני חודשיים הגב’ ואביה התלוננו עלי...

בעל: יש שני פרו’, השופט שחרר אותי לחלוטין, לא צו הרחקה, לא מעצר בית, שחרר לחלוטין...

אשה: לגבי כתבי האישום יש פה שני כתבי אישום ויש גזר דין מיום 24.5.2010 נגזר עליו חצי שנה מאסר על תנאי למשך 3 שנים.

בעל: על אחד אני מודה, עו”ד שלי אמר לי להודות כי אין לי סיכוי.”

כלומר הבעל הכחיש בפנינו ולא הודה בבית הדין שאכן איים מעולם על האשה.

מנגד, האשה צירפה לתיק את כתבי האישום שהוגשו נגד הבעל ושעניינם עבירות איומים של הבעל כלפי אשתו. ואכן הבעל הורשע כאמור על פי הודאתו בכך שביום 18.1.08 איים על אשתו בין היתר כי ישליכה מהקומה השישית בבניין. כמו כן הבעל הורשע על פי הודאתו כי גם ביום 21.11.08 איים על האשה כי 'ישפד אותה וישבור את פרצופה'. בגין עברות אלו הוטלו על הבעל 6 חודשי מאסר על תנאי וקנס.

אולם לאחר העיון בכל מקרה, גם אם נקבל את ההודאות שלו בבית המשפט כראיה מלאה, אנו כבית דין קשה לנו עפ”י ההלכה לחייב היום בגט את הבעל, בגין הודאות שלו בבית המשפט בשנת 2008 בדבר איומים שאיים בעבר על האשה, וזאת משום שאחרי מועד זה – לאחר שנת 2008 פנו הצדדים למספר ניסיונות לשלום-בית וחזרו לגור יחד, ולאחר זמן אף חתמו על הסכם שלום-בית ולחילופין גירושין, הרי שבכהאי גוונא יש עפ”י ההלכה, מצד האשה מחילה גמורה על אותם מעשים, וכיצד זה ניתן לחייבו כיום בגט על אותם מעשים שנעשו קודם לאותה מחילה.

הראיות שהוגשו על ידי האשה וב”כ הממתייחסות לתקופה מאוחרת יותר – שנת 2011, עוסקות במסמכים מלשכת הרווחה, המתארות את הבעל כאחד שמתפרץ ומאיים עליהם ואינו נשמע להוראותיהם, ובגינן נותק הקשר עמו, אמנם הם לא עוסקות בצורה ישירה ביחסים בבית בין הבעל לאשתו, אולם יש בהם בכדי ללמד בצורה עקיפה על דפוס התנהגות של הבעל שהוא קצר רוח הנוטה להתפרץ בקלות וכפי הנראה התפרץ גם בבית, יצוין שאף בבית הדין התפרץ מספר פעמים.

הבעל מצטייר בעינינו, מצד אחד כאדם נורמטיבי ששירת שנים רבות בצבא קבע וקיבל משכורת גבוהה, 18,000 ₪ בחודש (כיום הוא בפנסיה ומשתכר 11,000 וכמו”כ משכיר דירה ומקבל 2,500 ₪ וכן מקבל קצבת נכה צהל על סך 700 ש”ח) ופרנס את הבית בכבוד. בפנינו אף לא הובא מידע כלשהו שהבעל הואשם בפלילים או הסתבך עם החוק מלבד בעניינים שנגעו ליחסים בינו לבין אשתו, אולם מצד שני נוכחנו לראות מהמסמכים של לשכת הרווחה ומהחומר שבתיק, שהבעל מסתבך בקלות עם הסובבים אותו בגלל אופי התנהגותו ולשונו המשתלחת.

סוף דבר, אין ספק שלבעל יש לשון משתלחת ואף בבית הדין התפרץ מספר פעמים, ואף בלשכת הרווחה התנהג בפראות והתפרץ כלפי עובדת הרווחה, כל זה מוכיח את טענות האשה

שכפי הנראה גם בבית נהג להתפרץ ולאיים, ומדובר כפי הנראה בדפוס התנהגות קבוע של הבעל, שבגינן הורחק פעם אחר פעם מהבית ע"י בית המשפט, ועל כן עליו ליתן גט לאשתו.

בעניין תביעת האשה לקבל כתובתה: ככלל כל אשה התובעת גירושין לכאורה, מפסידה את תוספת כתובתה וכפי שכתב הר"ן (על הר"ף במסכת כתובות סוף פרק אלמנה ניוזנית) "ומיהו כי אמרינן דיש להן תוספת, דווקא כשמוציאה הוא, אבל אם היא רוצה לצאת, אין לה תוספת, דכי אקני לה אדעתה למיקם קמיה."

הטור באבן העזר סי' קי"ח כתב:

"מי שהיא תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה, אין לה מן הדין לגבות זולתו מה שהיא טוענת ויתברר מסכום נדונייתה. ולא נחוש למה שימצא כתוב ממנה בכתובה... ולא יחוש הבעל לכתוב ולהוסיף על עצמו... לעניין שתשאר נשואה עמו ולא תבקש גירושין, בעניין כזה אמרו חכמינו ז"ל כי כתב לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למיפק ולמיסב לא כתב לה... ואם תבע הוא הגירושין אינו יכול לגרשה אלא לרצונה או לאחר שיפרע לה כל סכום כתובתה עיקר ונדוניא ותוספת..."

הטור כתב את העקרונות הכלליים לגביית הכתובה, שאם הגירושין יצאו ממנה מפסידה כתובה אך אם יצאו ממנו משלם הכתובה.

בנדון דידן האשה תובעת להתגרש אולם עלותיה הם שמעשי הבעל והחשש שלה ממנו הם שגרמו לה להגיש את תביעתה, אם כך לכאורה, מדוע שתפסיד כתובתה.

לעיל התייחסנו בהרחבה לעילות השונות, והגענו לכלל מסקנה שההוכחות לעילה העיקרית לחיוב בגט העוסקת באלימות הנפשית של הבעל מתייחסת לתקופת חיי הצדדים בשנת 2008 כאשר לאחר מכן חזרו הצדדים לשלום־בית ועפ"י ההלכה יש בזה משום מחילה, אולם למרות זאת הערכנו בסבירות גבוהה שגם לאחר מכן התנהג הבעל באלימות נפשית, ועל כן עליו ליתן גט לאשתו במצטבר עם הנימוקים הנוספים שהועלו כמו הפירוד הממושך וחסר התוחלת במצב זה. בנוסף, הבעל בעצמו פעם אחר פעם בכתבי התביעה דרש גט מאשתו, וייתכן שגם היום בתוככי לבו רוצה בכך וכדברי ב"כ האשה, רק טוען בבית הדין שרוצה שלום־בית כטקטיקה בכדי להפטר מחיוב הכתובה, בנוסף הבעל נהג להתכתב עם נשים אחרות, מכל הנ"ל יש לקבוע שחייב ליתן גט לאשתו.

אולם מנגד לענ"ד אין לחייבו בכתובה, וזאת משום שהוכחות האשה המתייחסות לתקופה האחרונה – התקופה שלאחר שלוה"ב, עפ"י ההלכה אינם מוצקות, אמנם אמרה בפנינו במהלך דיון ההוכחות שבעלה איים עליה והתבטא בחריפות אולם הוא הכחיש. גם הציטוטים בתסקיר לשכת הרווחה הם ציטוטים מפי האשה בלבד, ומדובר במילה מול מילה, ואין לנו כל הוכחה נוספת או אחרת התומכת בגרסתה, ועל כן מאחר שהאשה היא התובעת גירושין וכבר ציטטנו לעיל שכאשר האשה תובעת להתגרש בפשיטות מפסידה הכתובה, בנוסף, בהסכם הגירושין שהצדדים חתמו ביניהם בבית המשפט ויתרה האשה על כל תביעה עתידית כנגד הבעל הכוללות גם את הכתובה, כמו"כ באבהע"ז סימן קנ"ד סעיף ג' ברמ"א נפסק "איש המכה אשתו עבירה הוא בידו כמכה חברו ואם רגיל בכך... י"א שכופין אותו להוציא בלבד שמתריץ בו תחילה פעם אחת או שתיים..." ובביאור הגר"א שם "דלא גרע מעוברת על דת", בנידון דידן החיוב העיקרי בגט הוא מחמת אלימות נפשית שאינה פחותה מאלימות פיזית. אולם גם באלימות פיזית נפסק ברמ"א שיש להתרות בו תחילת שיפסיד את אשתו ויחויב בכתובה, ובתיק דידן לא הייתה התראה, עלכן אין לחייב את הבעל בתוספת הכתובה.

לאור כל האמור לעיל:

א. הבעל חייב ליתן גט לאשתו.

ב. הבעל פטור מתשלום תוספת הכתובה לאשתו.

הרב אברהם שינדלר

ראיתי את דברי עמיתי כב' הדיין הגר"א שינדלר שליט"א המצטרף למסקנתי שיש לחייב את הבעל בגט, אך בכל זאת סובר כי יש לפטור את הבעל מתשלום הכתובה, הן בשל סיבות הנוגעות להליכי הממון שהתנהלו בין הצדדים והן בשל סיבות הילכתיות "משום שהוכחות האשה אינם... מוצקות", וכן משום שהאשה היא התובעת גירושין וכאשר האשה תובעת להתגרש "בפשיטות מפסידה הכתובה".

והנה בכל הנוגע להליכי הרכוש שהתנהלו בין הצדדים כבר מילתי אמורה שהיות וההליכים לא התנהלו בפנינו, והיות והצדדים עצמם מסרו לבית הדין כי לאחר שביום 31.12.09 נחתם ביניהם "הסכם שלום-בית וחלופת גירושין" הם שבו להתדיין בנושאי הממון בבית המשפט הרי שבית הדין ייתן את החלטתו אך לאחר שתובהר לו התמונה הרכושית במלואה.

ואולם בנוגע לקביעתו של עמיתי כב' הגר"א שינדלר שליט"א כי הוכחות האשה אינן מוצקות, בזאת לא כך עמדי, והגם שאיני ראוי ואיני הגון ואיני כדאי לחלוק על מי שגדול, בכל זאת זו חובתי ואעשנה. הן אמת שבשנת 2008 הבעל הודה והורשע באיומים חריפים על אשתו ושבסוף שנת 2009 הצדדים חזרו לחיות בשלום-בית, ואולם שלום-בית זה לא האריך ימים וכבר ביום 8.12.10 הגיש הבעל לבית הדין תביעת גירושין. כמובא בדבריי לעיל ביום 12/4/2010 (לאחר תקופת שלום-הבית) החליטה כבוד השופטת יעל קלוגמן כי: "יש מסוכנות ברורה מהמשיב כלפי המבקשת ויש הכרח להפריד את המגורים בניהם." והוציאה נגד הבעל צו הגנה לתקופה מירבית של 6 חודשים. בתסקיר מאותה עת נקבע כי "הדינאמיקה הזוגית הנה אלימה." וכי "באשר לטיפול בגבר, בשלב זה ניתנה הוראה ע"י משרד הרווחה, להפסיק טיפולו על רקע דפוסי התנהגותו מול גורמים מטפלים." דבר המצטרף לקביעת השופטת ומעיד כאלף עדים על כך שהבעל הוא האחראי ל"דינאמיקה הזוגית האלימה". גם במכתב מיחידת הסיוע שליד ביהמ"ש לענייני משפחה כ"ס מיום 27.10.10 ולאחר מפגש עם שני הצדדים צוין כי הסכסוך בין הצדדים "הולך ומסלים ככל שחולף הזמן. עוצמות קונפליקט כה גבוהות אינן מאפשרות דיון, דו שיח והגעה להסכמות אף לא בפגישות נפרדות." טון זה אף הוחרף בתסקיר מיום 17/11/10 בו, לאחר מפגש עם הבעל ושיחה עם העו"ס המטפלת בו ומלווה אותו, צוין כי "הדינאמיקה הזוגית הנה אלימה במיוחד. זה מעלה תהיות רבות באשר לסיכון בו נמצאת האשה והילדים מצדו של מר [פלוני] אשר מסרב לקבל טיפול." ולבסוף בתסקיר מיום 13.6.11 הומלץ כי הצדדים ימשיכו להתגורר בנפרד שכן חזרה לחיים תחת קורת גג אחת עלולה "להוות קרקע להתפרצויות קונפליקטים ועד יצירת אווירת איומים ואלימות במשפחה" תוך שבתסקיר מצוינות התבטאויות של הבעל כלפי אשתו דוגמת "אין לי מה להפסיד", "אתאבד על הבית הזה וילכו כמה ראשים", "אני מכיר גברים שרוצחים את נשותיהם", ונכתב כי "חזרה כיום לחיים משותפים תחת קורת גג אחת, עלולים ליצור רגרסיה בתהליך הפרידה, ומחדש לעורר בשלמה חלקים רגשיים ופגיעים של אבדן הקשר עד כדי התפרצות מחדש של דפוסי תוקפנות ואיומים מחדש, לאובדנות ופגיעה באשה." ואחרון הגדיל התסקיר מיום 29/8/11 בו נכתב כי הבעל השליט טרור במרכז הקשר וכי "הבעל מתנהג באלימות מילולית כלפי אנשי מקצוע. יוצר אווירה תוקפנית עד מאיימת במרכז הקשר."

דברים אלה מורים כאלף עדים על המערכת הזוגית המאיימת והאלימה אליה נקלעה האשה, על ה"מסוכנות הברורה" של הבעל כלפיה, כלשון השופטת, ואף על ההסלמה באלימות ובתוקפנות לאורך השנים האחרונות.

כמו כן לאור דברים אלה יש לתת משקל רב לדבריה של האשה בדיון שהתקיים ביום כ"ט בתשרי התשע"ג (15/10/2012) כי "אין שום כימיה, מריבות לאורך כל השנים, התעללות כל השנים, אני צריכה ללכת לישון רעבה כי אסור לי לנגוע במקרר באוכל שהוא קנה, אני צריכה להתקלח בחושך כי הוא משלם החשמל, רדף אחרי עם משור חשמלי, לשבור דלתות, להשליך חפצים, לשפוך מיץ על הרצפה ולומר עכשיו תנקי, בשביל זה את טובה". כמו גם לדבריה בדיון מיום כ"א בטבת התשע"ג (03/01/2013) כי הבעל איים עליה "אם לא תסתדרי איתי תראי ממני הרבה סבל בחיים... אני רוצה להוסיף, מעבר לאלימות של כל השנים, אשבור לך הפרצוף, ארצח אותך, אשפד אותך, את הקישקע אוציא לך".

לדאבון לבנו ברבות השנים לימדתנו המציאות המרה כי אין להקל ראש באיומים שכאלה, "מילים יכולות להרוג" מורגל היום בפי הבריות, וגם אם לא הכול יסכימו עם כך הרי שלכל הפחות יש לקבוע ולומר שמילים שכאלה יכולות וצריכות להתריע מפני הגרוע מכל. לא מעט נשים וילדים שילמו בחייהם במקרים בהם יש לומר כי הכתובת הייתה על הקיר, חרוטה באותיות קידוש לבנה בנפשן הפצועה של נשים שסבלו "רק" (במרכאות כפולות) מאלימות מילולית ומלשון משתלחת.

לא נביא ולא בן נביא אנוכי וודאי שאינני מתיימר לומר, וחלילה לא לקבוע, כי הבעל שלפנינו אכן מתעתד להוציא לפועל את איומיו. אמת ייתכן כי במקרה זה הבעל לא מעלה בדעתו לממש את איומיו, אך כל זה אסור שיביא את הדין או השופט להקל ראש בחומרת האיומים כשלעצמם ובהשלכותיהם על נפשה של האשה. לענ"ד בהצטרף כל האמור לעיל מתגלה בפנינו תמונה קשה של אשה החוששת בצדק רב מחיים משותפים עם בעלה, את קובעת כוס התרעלה (ישעיהו נא, כב) היא כבר שתתה מידו, ועל כן היא בוחלת בו באמתלא שאין ברורה הימנה. חובתנו היא להבהיר בצורה הבהירה והחדה ביותר כי איומים בחומרה ובתדירות שכזו הם דבר חמור וכי אשה שתתבע להתגרש בגין איומים שכאלה תזכה ליחס הראוי מבית הדין ולא תאבד כי הוא זה מזכויותיה, הכול כפי שהורונו רבותינו הפוסקים וכמובא באורך לעיל.

ועל כן אני על משמרתי אעמודה ואשוב ואומר כי לענ"ד במקרה זה יש לקבוע:

- א. הבעל חייב לגרש את אשתו, ואם לא יעשה כן ישקול בית הדין ויחליט בכפייתו לגרש.
 - ב. במקרה זה תביעת האשה לגירושין אינה שוללת ממנה את זכאותה לכתובה, ובית הדין יתייחס לתשלום הכתובה ויכריע בו באופן סופי לאחר שתוצג לפניו תמצית ההליכים הרכושיים שהתקיימו ומתקיימים בין הצדדים ובהתחשב בהסכמים שנחתמו בין הצדדים.
- וצורנו יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות, אמן.

הרב יהודה יאיר בן מנחם

הנה, פסק דין זה שנכתב ע"י עמיתי הגר"י בן מנחם שליט"א, נמסר לי על ידו לעיון מיד עם הדפסתו. לאחר העיון בפסק הדין הצטרפתי למסקנות פסק הדין. אולם לאחר מכן הוסיף עמיתנו הגר"א שינדלר שליט"א בשולי פסק הדין את דעתו בנושא. הוא מסכים לחיוב הבעל בגט אבל לדעתו, אין לחייבו בכתובה. הרב בן מנחם השיב על דברי הרב שינדלר וחיזק את פסק דינו.

משכך, שבת וועיינתי שוב בכל פסק הדין ועיינתי בתוספות הנ"ל שהוסיפו עמיתי.

והנה, גם לאחר העיון השני בפסק הדין ובעיון בתוספות הנ"ל, אני נותר בהצטרפותי למסקנות פסק הדין. ולהלן הערותיי לדברי הרב שינדלר:

א. מה שכתב הרב בראש דבריו:

"הצדדים שבפנינו נישאו בשנת 2006 ותיקי הגירושין נפתחו בפנינו כבר באותה שנה, בשנת 2006..."

על זה יש להשיב. הנה, בתחילת פסק הדין נכתב:

"...התביעה הראשונה בעניינם הוגשה לבית הדין ביום 16.10.06, חודשים ספורים לאחר הנישואין. הבעל תבע שלום-בית והסדרי ראייה... וביום 7.2.08 הוגשה לבית הדין תביעתו של הבעל לגירושין..."

כלומר, שתביעת הגירושין נפתחה רק לאחר שנתיים מיום הנישואין ולא באותה שנה שנישאו.

ב. בהמשך שם [בסוף העמוד] כתב:

"הבעל מרגיש מתוסכל על כך שבמשך רוב שנות נישואיהם הקצרים, שנים ספורות בלבד, לא גר כלל עם האשה בבית ונאלץ כיום במסגרת הגירושין לתת לה את מחצית שווי הבית."

הנה, אחר שהרב הסכים למסקנת פסק הדין שהבעל חייב לתת גט לאשתו מהעילה של אלימות נפשית. א"כ אין לבעל לבוא בטענה על תסכולו אלא על עצמו בלבד כיוון שהוא גרם לכך שתקופת הנישואין הייתה שנים ספורות בלבד. ושהאשה תקבל מחצית הדירה שנתן לה במתנה.

ג. בהמשך נכתב:

"למרות פסקה זו המציינת מפורשות "מלבד האמור בהסכם זה... אין ולא תהיה למי מהצדדים כל טענה... בכל עניין ו/או שאלה הנוגעים במישורין או בעקיפין לקשר שביניהם ולהפסקתו"... לכאורה, פשוט וברור הוא שבסעיף זה שעליו חתמה האשה במסגרת הסכם הגירושין ויתרה האשה על תביעות נוספות הכוללות כתובה שהרי חוב הכתובה נובע מאותו "קשר ביניהם"..."

הנה ידוע, בדרך כלל, כאשר אשה מוחלת על כתובתה, כותבים בפירוש בהסכם הגירושין פסקה "האשה ויתרה על כתובתה" ואילו בהסכם זה לא נכתבה פסקה זו א"כ הרי שהבעל נותר בחזקת חיובו בכתובה.

והפסקה הנ"ל שנכתבה בהסכם יש לומר שמתייחסת רק לענייני ממון ורכוש שכידוע רק עניינים אלה הם בסמכותו של בית המשפט לאשרם ולא את נושא הגירושין והכתובה שהם בסמכותו הבלעדית של בית הדין.

ד. מה שהביא שם [עמוד 33] את דברי שו"ת ציץ אליעזר שכתב: "אבל האשה שמביאה על עצמה ברצון, או מסיבה צדדית מלאכותית למאוס בבעלה... על כגון סוג מורדת כזאת מסתבר שגם הרמב"ם יודה שאין כופין אותו לגרשה..."

אין הנידון דומה לראיה. כי בנידון דידן האשה לא הביאה "על עצמה ברצון, או מסיבה צדדית מלאכותית למאוס בבעלה" כלשונו של בעל ציץ אליעזר, שהרי בנידון דידן הוסכם גם על הרב שהבעל חייב לגרש את אשתו מהעילה של אלימות נפשית א"כ הוא הביא על עצמו שהאשה תמאס בו.

ה. גם מה שכתב שם, בסוף העמוד, "העילות סבבו סביב הפירוד הממושך שנכפה על הבעל בעקבות צווי ההרחקה שהאשה הוציאה כנגדו בבית המשפט..."

איך אפשר לומר שהפירוד נכפה על הבעל, כאשר כאמור, במעשיו הוא היה הגורם לפירוד.

ו. מה שכתב עוד שם {עמוד 35}:

"... גם אם נקבל את ההודאות שלו בבית המשפט כראיה מלאה... אחרי מועד זה – לאחר שנת 2008 פנו הצדדים למספר ניסיונות לשלום-בית וחזרו לגור יחד, ולאחר זמן אף חתמו על הסכם שלום-בית ולחילופין גירושין, הרי שבכהאי גוונא יש עפ"י ההלכה, מצד האשה מחילה גמורה על אותם מעשים..."

הנה על זה יש לומר כי ההיגיון אומר שכל מחילתה של האשה הייתה רק בתנאי שהבעל ישפר את מעשיו וישכון שלום אמתי ביניהם. הרי ידוע לכל באי שערי בתי הדין כי בהרבה מקרים כל ההסכמה של אחד הצדדים לעשות ניסיון לשלום-בית איננה כנה ונועדה אך ורק להשיג הישגים ממוניים ורכושיים וכדומה. ובמקרים הללו ודאי שמחילת האשה היא מחילה בטעות.

לאור כל האמור, הסכמתי בעינה עומדת וכאמור, אני מצטרף למסקנות פסק הדין הנ"ל של עמיתי הגר"י בן מנחם שליט"א.

הרב יעקב זמיר – ראב"ד

מסקנות להלכה

כאמור בפסק הדין דלעיל הרכב בית הדין כולו סבור כי הבעל חייב לגרש את אשתו אך חלוק בנושא הכתובה. לדעת הרוב, האשה לא הפסידה את כתובתה אך בית הדין ייתן החלטה סופית בדבר לאחר שיוצגו בפניו ההליכים הרכושיים שהתנהלו בערכאה המקבילה, ולדעת המיעוט הבעל פטור מתשלום תוספת הכתובה לאשתו.

לאור הנ"ל בית הדין פוסק:

א. הבעל חייב לגרש את אשתו, ואם לא יעשה כן ישקול בית הדין ויחליט בכפייתו לגרש.

ב. במקרה זה תביעת האשה לגירושין אינה שוללת ממנה את זכאותה לכתובה, ובית הדין יתייחס לתשלום הכתובה ויכריע בו באופן סופי לאחר שתוצג בפניו תמצית ההליכים הרכושיים שהתקיימו ומתקיימים בין הצדדים ובהתחשב בהסכמים שנחתמו בין הצדדים. [סעיף זה ניתן ברוב דעות].

ג. קובעים מועד לסידור גט ליום י"ד באייר התשע"ד (14.5.14), שעה 15:09.

ניתן ביום ט' בניסן התשע"ד (09/04/2014).

הרב יהודה יאיר בן מנחם

הרב אברהם שינדלר

הרב יעקב זמיר – ראב"ד

הרב יעקב זמיר, הרב אברהם שינדלר, הרב יהודה יאיר בן מנחם